

Tjänsteutlåtande

2018-04-24

Diarienummer:**Handläggare:** Katrin Kajrud

Tel: 031-368 55 12

E-post: katrin.kajrud@gotalejon.goteborg.se

Punkt 36 Protokollsutdrag KF 2018-01-18 §10 Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2026**Förslag till beslut i styrelsen för Försäkrings AB Göta Lejon**

- att anteckna informationen,

Bakgrund

Detta ärende är en handling inkommen från **KF**, så kallat anmälningsärende, och har tidigare funnits tillgänglig i en pärm inför varje styrelsemöte.

Ärendet

Se bilaga 1.

Bilagor

1. Protokollsutdrag KF 2018-01-18 §10 Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2016

Katrin Kajrud

Bolagsjurist

Annika Forsgren

VD

§ 10 Dnr 1377/17

Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2026

Tidigare behandling

Bordlagt den 7 december 2017, § 19.

Handling

2017 nr 217.

Yrkanden

Björn Tidland (SD) yrkar bifall till förslaget från SD i kommunstyrelsen.

Jonas Ransgård (M), Maria Berntsson (KD), Bettan Andersson (V), Cecilia Dalman Eek (S), Stina Svensson (Fi) och Karin Pleijel (MP) m fl yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Propositionsordning

Ordföranden ställer propositioner på yrkandena och finner att kommunstyrelsens förslag bifallits. Omröstning begärs.

Omröstning

Godkänd voteringsproposition: ”Ja för bifall till kommunstyrelsens förslag. Nej för bifall till Björn Tidlands (SD) yrkande”.

Omröstningen utfaller med 75 Ja mot 6 Nej. Hur var och en röstar framgår av Bilaga 2.

Beslut

Enligt kommunstyrelsens förslag:

Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018–2026 i enlighet med bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande fastställs.

Expedieras

Stadens nämnder och bolag
Styrande dokument

Vid protokollet

Christina Hofmann
2018-01-31

Ordförande

Lena Malm

Justerare

Håkan Eriksson

Justerare

Kalle Bäck

Ärende: 4**Ärendemening:**

Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2026

Ja: 75**Nej: 6****Avstår: 0****Frånvarande:0**

Ledamot	Parti	Plats	Funktion	Resultat
Jens Adamik	L	15	Ersättare	Ja
Aslan Akbas	S	27	Ledamot	Ja
Bo Anderssen	L	39	Ledamot	Ja
Bettan Andersson	V	66	Ledamot	Ja
Ingrid Andrae	S	28	Ledamot	Ja
Mats Arnsmar	S	9	Ledamot	Ja
Anders Askåsen	M	17	Ersättare	Ja
Marie-Louise Bergström	VV	69	Ledamot	Ja
Maria Berjaoui	VV	71	Ledamot	Ja
Daniel Bernmar	V	55	Ledamot	Ja
Maria Berntsson	KD	58	Ledamot	Ja
Åke Björk	M	49	Ersättare	Ja
Mats Brodefors	M	43	Ledamot	Ja
Kalle Bäck	KD	57	Ledamot	Ja
Cecilia Dalman Eek	S	12	Ledamot	Ja
Axel Darvik	L	37	Ledamot	Ja
Cristian Delgado	S	23	Ersättare	Ja
Monika Djurner	V	54	Ledamot	Ja
Gunnar Ekeroth	MP	34	Ersättare	Ja
Johanna Eliasson	V	63	Ersättare	Ja
Håkan Eriksson	V	61	Ledamot	Ja
Ann Catrine Fogelgren	L	14	Ledamot	Ja
Jörgen Fogelklou	SD	78	Ledamot	Nej
Eva-Lena Fransson	S	29	Ersättare	Ja
Sanna Ghotbi	FI	73	Ledamot	Ja
Alma Handzar	S	24	Ledamot	Ja

Lars Hansson	SD	76	Ledamot	Nej
Christina Hjort Bröndt	M	60	Ledamot	Ja
Christer Holmgren	M	48	Ledamot	Ja
Rustan Hälleby	M	40	Ledamot	Ja
Marie-Louise Hänel Sandström	M	18	Ledamot	Ja
Marina Johansson	S	5	Ledamot	Ja
Axel Josefson	M	46	Ledamot	Ja
Ulf Kamne	MP	36	Ledamot	Ja
Ann Karlsson	V	65	Ledamot	Ja
Tord Karlsson	S	11	Ledamot	Ja
Piotr Kiszkiel	L	4	Ledamot	Ja
David Lega	KD	56	Ledamot	Ja
Staffan Levinsson	SD	77	Ledamot	Nej
Dennis Lindbom	M	19	Ersättare	Ja
Staffan Lindström	S	26	Ersättare	Ja
Ronnie Ljungh	MP	51	Ledamot	Ja
Emilie Lotterberg	M	41	Ledamot	Ja
Hampus Magnusson	M	47	Ledamot	Ja
Lena Malm	S	1	Ordförande	Ja
Bobbo Malmström	V	62	Ledamot	Ja
Pär-Ola Mannefred	M	16	Ledamot	Ja
Ali Moeeni	S	22	Ledamot	Ja
Tomas Nilsson	M	59	Ledamot	Ja
Johan Nyhus	S	6	Ledamot	Ja
Magnus Nylander	M	44	Ledamot	Ja
Helene Odenjung	L	13	Ledamot	Ja
Toni Orsulic	M	45	Ersättare	Ja
Ann-Marie Palm	S	32	Ledamot	Ja
Kristina Palmgren	L	38	Ledamot	Ja
Theo Papaioannou	VV	67	Ledamot	Ja
Catarina Pettersson	VV	68	Ledamot	Ja
Karin Pleijel	MP	35	Ledamot	Ja
Admir Ramadanovic	S	30	Ledamot	Ja

Jonas Ransgård	M	21	Ledamot	Ja
Elisabet Rothenberg	M	3	2:e v Ordf	Ja
Amalia Rud Pedersen	S	25	Ersättare	Ja
Endrick Schubert	S	8	Ledamot	Ja
Anna Sibinska	MP	53	Ledamot	Ja
Marcus Silverbåge	SD	81	Ersättare	Nej
Jimmy Ståhl	SD	80	Ledamot	Nej
Stina Svensson	FI	75	Ledamot	Ja
Özgür Tasbas	MP	50	Ledamot	Ja
Kristina Tharing	M	20	Ledamot	Ja
Gudrun Tiberg	FI	74	Ledamot	Ja
Björn Tidland	SD	79	Ledamot	Nej
Derya Tumayer	MP	52	Ersättare	Ja
Mattias Tykesson	M	42	Ledamot	Ja
Michael Törnqvist	MP	33	Ledamot	Ja
Åse-Lill Törnqvist	MP	2	1:e v Ordf	Ja
Mariya Voyvodova	S	7	Ledamot	Ja
Martin Wannholt	M	72	Ledamot	Ja
Roshan Yigit	S	31	Ledamot	Ja
Johan Zandin	V	64	Ledamot	Ja
Jahja Zeqiraj	S	10	Ledamot	Ja
Anders Åkvist	VV	70	Ledamot	Ja

Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018–2026

Till Göteborgs kommunfullmäktige

Kommunstyrelsens förslag

Kommunstyrelsen tillstyrker stadsledningskontorets förslag i tjänsteutlåtande den 30 oktober 2017 och föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018–2026 i enlighet med bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande fastställs.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Ordföranden Ann-Sofie Hermansson (S) yrkade bifall till stadsledningskontorets förslag.

Lars Hansson (SD) yrkade bifall till yrkande från SD den 8 november 2017.

Vid omröstning röstade Mariya Voyvodova (S), Jonas Ransgård (M), Ulf Kamne (MP), Daniel Bernmar (V), Helene Odenjung (L), David Lega (KD), Kristina Tharing (M), Marina Johansson (S), Johan Nyhus (S), Maria Rydén (M), Martin Wannholt samt ordföranden Ann-Sofie Hermansson för bifall till Ann-Sofie Hermanssons yrkande.

Lars Hansson (SD) röstade för bifall till eget yrkande.

Kommunstyrelsen beslutade med tolv röster mot en att bifalla Ann-Sofie Hermanssons yrkande.

Lars Hansson (SD) reserverade sig mot beslutet.

Representanterna från L och M antecknade som yttrande en skrivelse från den 22 november 2017.

Göteborg den 22 november 2017
Göteborgs kommunstyrelse

Ann-Sofie Hermansson

Mathias Sköld

Yttrande angående Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2026

Social resursnämnd har i den rödgröna budgeten för 2017 fått i uppdrag att ta fram ett långsiktigt program för ett Jämlikt Göteborg. Programmet är strategiskt styrande som ska slå fast en politisk viljeinriktning för vad som ska uppnås inom ett visst område för en tidsperiod.

Programmet är uppbyggt med fyra olika målområden som var för sig innehåller strategier för hur målen ska uppnås. Alliansen är inte emot målen, men konstaterar att vi har en annan politik med andra verktyg som skiljer sig från de rödgrönas. Även den ideologiska utgångspunkten skiljer sig åt vilket blir tydligt i målet om att ”*Skapa hållbara och jämlika livsmiljöer*” där vi vill understryka, liksom för hela programmet, att *jämlik* för oss inte är detsamma som att allt ska jämnas ut i bemärkelsen att hålla tillbaka utvecklingen på vissa plan och för enskilda människor i syftet att allt ska vara lika för alla i alla situationer. Alla människor har ett lika värde, men är olika och var och en är unik. För att nå jämlikhet ställs krav på jämställdhet mellan kön, att förutsättningar är likvärdiga och att strävan alltid är att höja den lägsta nivån. En annan viktig skillnad tar sin utgång i synen på politikens roll och uppgift där Alliansens syn primärt är att politiken ger förutsättningar, minskar byråkrati och krångel och sätter tilltro till civilsamhället till skillnad från synen där politiken *skapar* samhället.

Utifrån vår politiska uppfattning tar vi avstånd från vissa delar och beskrivningar i programmet som t.ex. *att vuxenutbildningens viktigaste uppgift är att minska skillnader i livsvillkor*. Vuxenutbildningen är viktig, men främst på det personliga planet för att öka möjligheterna till vidare utbildning, jobb och egen försörjning. Programmet talar även om *vilket förhållningssätt vi som förtroendevalda ska ha*. I detta hänseende vill vi göra tydligt att vår politik står fri från skrivningar i tjänsteutlåtanden och att politiken bygger på att det finns olika partier med olika syn på förtroendevaldas förhållningssätt. Det finns även skrivningar om att *ojämlikhet innebär stora kostnader för samhället*, utan att nämna vad det innebär för den enskilde. När det gäller indikatorerna för uppföljning ser vi hellre markörer som visar på utvecklingen av tillväxt och kunskapssamhället än inkomstskillnader. Programmet konstaterar även att *förutsättningarna till arbete inte är likvärdiga*. Vår uppfattning är att vägen till arbete behöver se olika ut eftersom vi är olika individer med olika förutsättningar. Utbudet av arbete och studier kan inte vara homogent, utan behöver spegla den mångfald som utgör staden.

Mycket har blivit bättre i Sverige och i världen, men nya utmaningar som kräver nya lösningar uppstår alltid och det krävs mer än ett program för jämlikhet för att dessa samhällsutmaningar ska besvaras. I Göteborg finns på många plan en oroande och negativ utveckling som måste tillskrivas den rödgröna politiken som förts i staden i 23 år. Särskilt besvärande är den otillräckliga bostadssituationen och de alltför låga kunskapsresultaten i skolan. Möjligheter och livschanser skiljer sig åt i staden och varierar alltför ofta med bostadsadress och skola. En av stadens största utmaningar är att öka takten på byggande av bostäder och att höja skolresultaten totalt sett med stort fokus på de skolor som i dag klarar uppdraget sämst. Göteborg ska ge förutsättningar för alla till goda uppväxtvillkor och delaktighet i samhället. Skolan ska vara en plats som ger möjligheter för unga att nå sina drömmar och mål i livet. Lyckas eleverna skolan så är chansen att de lyckas i livet mycket större. Skola och utbildning är en grundpelare i en fungerande demokrati.

Skillnaden i sysselsättningsgraden mellan inrikes- och utrikes födda är större i Sverige än i något annat EU-land. Förutsättningarna för en som är utrikes född att få sitt första jobb är mycket sämre än den som är inrikes född. En viktig uppgift för politiken är att säkerställa förutsättningarna för människor att klara sig själva och komma i arbete och att se till att utanförskapet inte förs vidare

mellan generationer. Alla göteborgare ska kunna vara med och bidra utifrån sina förutsättningar när Göteborg växer.

Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2016

Sverigedemokraterna tar avstånd från all form av diskriminering. I kommunallagen 2§ står det att *”Kommuner och landsting ska behandla sina medlemmar lika, om det inte finns skäl för något annat.”*

Göteborg har genom undertecknandet av CEMR deklARATIONEN tagit på sig ett ansvar att följa densamma. §10 CEMR deklARATIONEN:

”Undertecknaren är medveten om att diskriminering på grund av kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, egendom, börd, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning är förbjudet.

SD har i Bilaga 1A infört viktiga juridiska förhållanden som Göteborg stad är tvingade att följa. Därför är det viktigt att dessa finns med i dokumentet. **Tilläggen är gulmarkerade.**

SD föreslår även att man tar bort vissa delar av texten som är **rödmarkerade i dokumentet.**

Motivet till detta är att de är starkt politisk färgade, vilket kan vara ett problem eftersom de sträcker sig över två hela mandatperioder 2018-2026.

Kommunstyrelsen och kommunfullmäktige föreslås besluta:

Att införa ändringar i Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2016 enligt bilaga 1A

Bilaga 1A

Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2026

Uppföljning av detta program

Programmet följs upp två gånger under programperioden. En första uppföljning sker genom jämlikhetsrapporten år 2021 och en andra genom jämlikhetsrapporten år 2025.

Uppföljningarna ska genomföras av social resursnämnd och de ska rapporteras till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Uppföljningen kommer genomföras på två olika sätt. För det första kommer måluppfyllelsen att följas upp genom statistiska indikatorer som rör målet. För att kunna synliggöra hur livsvillkoren ser ut för göteborgarna oavsett socioekonomisk status, geografisk hemvist, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder, **politisk uppfattning** eller sexuell läggning - krävs det i vissa fall att de kvantitativa data som finns tillgängliga i dag kompletteras med ny statistiskt data samt med andra typer av kvalitativ data. På detta sätt kan det göras en samlad analys av livsvillkoren och jämlikheten i Göteborg. I förlängningen kan en bedömning göras över hur hälsan och sammanhållningen bland göteborgarna ser ut.

Det andra sättet som programmet följs upp på är genom en utvärdering av processerna och arbetssätten inom de fyra målområdena som pekas ut i detta program. Uppföljningen av processen görs med fokus på hur nämnder och styrelser arbetar med respektive målområde och strategi och den förutsätter hänsyn till både kvantitativa indikatorer och kvalitativa data.

Utöver uppföljningen av programmet kommer målet också följas upp genom den årliga uppföljningen. Den uppföljningen kommer att följa upp måluppfyllelsen utifrån de indikatorer som stadsledningskontoret har arbetat fram för målet. Indikatorerna är följande:

Inkomstskillnader

God hälsa

Mellanmänsklig tillit

Kontantmarginal

Godkända betyg

Det är viktigt att uppföljningen av programmet synkroniseras med stadens ordinarie uppföljningsrutiner, vilka ses över inför varje mandatperiod. Därmed kan programmets uppföljning komma att ändras.

Ramar – utgångspunkter

Utgångspunkten för all kommunal verksamhet ska vara 2§ kommunallagen som säger att man ska behandla sina medlemmar lika.

Internationell och svensk lagstiftning ger en tydlig tyngd åt arbetet med jämlikhet och att ge alla göteborgare, oavsett socioekonomisk status, geografisk hemvist, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder och sexuell läggning, politisk uppfattning, likvärdiga livsvillkor och förutsättningar. I detta avsnitt lyfts endast några av de internationella konventioner och åtagande och nationella lagar av betydelse för jämlikhet.

En grundläggande utgångspunkt är FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna som Sverige, tillsammans med tillhörande konventioner, har åtagit sig att följa. Förklaringen om de mänskliga rättigheterna slår fast att alla människor, oavsett land, kultur och sammanhang, är födda fria och lika i värde och rättigheter. En grundläggande princip är att inte bli diskriminerad.

De mänskliga rättigheterna reglerar förhållandet mellan staten och enskilda människor. De utgör en begränsning av statens makt över individen och slår samtidigt fast vissa skyldigheter för staten gentemot individen. Staten ska skydda individen från ingrepp i de grundläggande friheterna, från olika typer av övergrepp och tillgodose individens grundläggande behov. De mänskliga rättigheterna är okränkbara och odelbara. De mänskliga rättigheterna är universella och gäller för alla och envar.

Göteborg har skrivit under CEMR deklARATIONEN som ska skydda alla mot diskriminering. Staden är därmed förpliktad att följa denna. Då måste man beakta samtliga diskrimineringsgrunder enligt §10 CEMR deklARATIONEN:

”Undertecknaren är medveten om att diskriminering på grund av kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, egendom, börd, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning är förbjudet.

I Sverige skyddas de mänskliga rättigheterna av tre grundlagar: regeringsformen, tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Regeringsformen slår fast att det allmänna ska trygga rätten till arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet och för goda förutsättningar för hälsa. Det allmänna ska också verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt tas till vara. Regeringsformen anger också att det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person. Vidare ska det samiska folkets och etniska, språkliga,

religiösa och nationella minoritetens möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas.

En annan internationell överenskommelse som också lyfter jämlikhet är FN:s *Agenda 2030*. Utöver internationella konventioner och åtaganden samt Sveriges grundlagar reglerar också nationell lagstiftning området för jämlikhet. Relevanta lagar i sammanhanget är kommunallagen, diskrimineringslagen, socialtjänstlagen, hälso- och sjukvårdslagen, skollagen samt plan- och bygglagen. På kommunal nivå tillkommer därutöver reglementen, ägardirektiv och andra styrande dokument som reglerar förutsättningarna för jämlikhetsområdet.

Mål

Målet med Göteborgs Stads jämlikhetsarbete är att:

- **Göteborg ska vara en jämlik stad.**

Målet fokuserar på att öka jämlikheten i Göteborg genom att skapa likvärdiga livsvillkor för alla göteborgare, oavsett socioekonomisk status, geografisk hemvist, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder, **politisk uppfattning** och sexuell läggning.

I ett jämlikt samhälle fördelas såväl resurser som ekonomiskt och politiskt inflytande utifrån allas lika värde och rättigheter. I jämlika samhällen har alla likvärdig tillgång eller möjligheter till att förvärva resurser och förmågor för att tillvarata och påverka samhällsutvecklingen och sina liv. Ojämlikhet handlar om bristen på likvärdig tillgång till, eller möjligheter att förvärva, dessa resurser och förmågor.

Göteborgs Stad har valt att fokusera jämlikhetsfrågan kring de livsvillkor som människor lever under, vilka bland andra omfattar en god uppväxt, en bra utbildning, ett gott arbete, en god försörjning, ett bra boende, en god livsmiljö samt delaktighet och inflytande i samhällsutvecklingen och sina liv. Om människor inte har likvärdiga uppväxtvillkor, utbildningschanser, livsmiljöer, tillgång till det offentliga rummet och bostäder, arbetsmöjligheter, delaktighet och inflytande är inte livsvillkoren jämlika. Särskilt inte om det finns en systematik i ojämlikheten mellan, och diskriminering av, olika grupper. I ett jämlikt samhälle har därför alla människor lika rättigheter och möjligheter till goda livsvillkor.

Målområden

I detta program lyfts fyra målområden fram som tillsammans visar vad det samlade jämlikhetsarbetet i Göteborgs Stad ska rikta in sig mot för att nå målet att Göteborg ska vara en jämlik stad¹. De fyra målområdena, med tillhörande strategier, är:

- Skapa god start i livet och goda uppväxtvillkor
- Skapa förutsättningar för arbete
- Skapa hållbara och jämlika livsmiljöer
- Skapa förutsättningar för delaktighet, inflytande och tillit

De målområden som ingår i detta program lyfts fram eftersom de av flera olika anledningar är betydelsefulla för att skapa likvärdiga livsvillkor och öka jämlikheten i Göteborg. Att förbättra livsvillkoren får göteborgarna, och öka jämlikheten i staden, utgör en viktig del av det kommunala grunduppdraget. Göteborgs Stad arbetar varje dag med att på olika sätt förbättra livsvillkoren för invånarna genom att fördela resurser och tillhandahålla verksamhet

¹ Målområdena beskriver inte hur arbetet är eller ska vara organiserat (t.ex. inom ramen för Jämlikt Göteborg- hela staden socialt hållbar).

bland annat i form av stöd, omsorg, skola och hållbar stadsutveckling. Även om Göteborgs Stad inte har full rådighet över de komplexa samhällsproblem och trender som ligger bakom skillnader i livsvillkor, så är avsikten med målområdena att kraftsamla och skapa ett gemensamt fokus i förvaltningarnas och bolagens arbete med att skapa likvärdiga livsvillkor. Arbetet med målområdena ska stärka det kommunala grunduppdraget.

Vidare är syftet med målområdena att lyfta fram betydelsen av att förebygga ojämlika livsvillkor genom tidiga åtgärder och insatser i barns liv. Det lyfts särskilt fram inom målområdet ”God start och goda uppväxtvillkor”. Att satsa på tidiga insatser i barns liv och att försöka förebygga ojämlikhet handlar om att investera för framtiden. Ojämlikhet i livsvillkor innebär stora kostnader för samhället. Främjande åtgärder i ett tidigt skede i barns liv kan innebära stora vinster för såväl individer som samhälle.

Tidiga insatser för förbättrade livsvillkor kan, och ska, också bedrivas under hela livet. Det är alltid bättre att tidigt främja en positiv utveckling än att försöka bryta ett negativt förlopp i ett senare skede. Därför är det viktigt att jämlikhetsarbetet utgår från ett livscykelperspektiv. Genom främjandet av en god start i livet, utbildning, arbete och goda livsmiljöer kan personer förhindras att hamna i utanförskap. De målområden som pekas ut i detta program syftar till att tillsammans täcka in flera viktiga livsvillkor över hela livscykeln.

Det finns flera förutsättningar som är viktiga att beakta för att arbetet med målområdena ska bli framgångsrikt och därmed nå målet om att Göteborg ska vara en jämlik stad. För det första är det viktigt med samverkan och delaktighet kring jämlikhetsarbetet. Jämlikhet är en komplex och tvärssektoriell fråga, och ingen enskild förvaltning eller enskilt bolag kan på egen hand hantera dessa utmaningar. För att arbetet med målområdena ska lyckas krävs samverkan, såväl inom den kommunala organisationen, som med nationella och regionala aktörer samt med aktörer i näringsliv, akademi och civilsamhälle. Att delaktiggöra professioner, invånare, civilsamhälle, akademi och andra handlar om att skapa förutsättningar för kunskapsinhämtning och att göra jämlikhetsarbetet relevant och inkluderande för dem de berör.

En andra viktig förutsättning för arbetet med målområdena är att synliggöra olika diskrimineringsgrunder i varje målområde genom ett normmedvetet² och intersektionellt³ arbetssätt. Vi som är verksamma eller är förtroendevalda inom Göteborgs Stad behöver analysera hur jämlikhetsarbetet inom varje målområde påverkar, och påverkas av, olika maktordningar. Analysen är viktig för att inte riskera att reproducera de systematiska skillnader i livsvillkor som finns mellan olika grupper.

För det tredje är det viktigt att vi som är verksamma eller är förtroendevalda inom Göteborgs Stad har ett helhetsperspektiv på jämlikhetsarbetet. Målområdena utgör en helhet och det går

² Normmedvetenhet är att utifrån en normkritisk analys arbeta normmedvetet. Normkritik är ett ifrågasättande av föreställningar om vad som anses vara normalt respektive avvikande. Normkritiken används för att synliggöra exkluderande och diskriminerande strukturer. Fokus riktas mot det som uppfattas som ”normalt” istället för mot dem som bryter mot normen. (Göteborgs Stads plan för jämställdhet och Göteborgs Stads plan för att förbättra HBTQ-personers livsvillkor)

³ Intersektionalitet avser ett analytiskt begrepp som används för att synliggöra hur olika maktordningar samverkar. Används vanligtvis i Sverige för att utifrån samspelet mellan diskrimineringslagens sju grunder studera hur relationer av överordning och underordning skapas och upprätthålls. (Göteborgs Stads plan för jämställdhet och Göteborgs Stads plan för att förbättra HBTQ-personers livsvillkor)

inte att arbeta med dem åtskilda från varandra. Arbetet med ett målområde stärker och påverkar arbetet med ett annat. Samordning mellan berörda aktörer inom och mellan respektive målområde är därför viktigt för att nå målet om att Göteborg ska vara en jämlik stad.

För det fjärde är det viktigt att strategierna inom respektive målområde anpassas till de specifika frågor som hanteras. Ibland behöver insatserna vara generella och riktas till alla invånare, medan de ibland behöver riktas till dem som är i störst eller särskilt behov av stöd. Här behöver det göras kontinuerliga analyser för att få bättre kunskap om hur behoven ser ut och förändras under programtiden.

Ytterligare en viktig förutsättning för ett lyckat jämlikhetsarbete är långsiktighet. Att förändra och förbättra göteborgarnas livsvillkor tar lång tid och uthållighet och tålamod är väsentligt om arbetet ska bli framgångsrikt.

Nedan beskrivs målområdena. Efter beskrivningen av varje målområde följer de strategier som är av betydelse för arbetet.

Målområde - Skapa förutsättningar för arbete

Arbete, utbildning och lärande utgör betydande delar av människors livsvillkor. Genom områdenas starka koppling till människors försörjningsmöjligheter är de centrala för att nå målet att Göteborg ska vara en jämlik stad. Att ha ett arbete stärker människors känsla av kontroll över det egna livet och deras delaktighet i samhället. Arbete är en bas för människors identitet och sociala liv. Människor som arbetar har i regel också bättre hälsa än de som saknar ett arbete eller en sysselsättning.

Kraven på arbetsmarknaden har höjts i takt med att samhället har förändrats. Utbildning är oftast en förutsättning för att få ett arbete och egen försörjning. Sambandet mellan arbetslöshet och utbildning är mycket tydligt. Ju längre utbildning desto lägre arbetslöshet. Det är därför viktigt att stärka möjligheterna till att kunna fullfölja en utbildning, till exempel på gymnasiet. En nyckel här är att ge invånarna förutsättningar till utbildning och lärande samt främja ett livslångt lärande. Detta innefattar också kompetens- som utbildningsstöd för dem som idag saknar ett arbete.

I Göteborg skiljer sig arbetslöshets- och utbildningsnivåerna åt i befolkningen. Förutsättningarna till arbete är inte likvärdiga. En viktig utgångspunkt är beakta att förutsättningarna för utbildning och arbete skiljer sig åt mellan olika göteborgare utifrån deras socioekonomiska status, geografiska hemvist, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etniska tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder och sexuella läggningen Detta är en utgångspunkt för samtliga strategier i målområdet.

Genom att skapa förutsättningar för utbildning och arbete och genom att arbeta normmedvetet och motverka strukturell diskriminering på arbetsmarknaden kan Göteborgs Stad i samverkan med andra aktörer förbättra möjligheterna till att fler får ett arbete och därmed goda förutsättningar att försörja sig.

Strategier för målområdet

Matcha kompetens för att underlätta inträdet på arbetsmarknaden

För att människor ska utvecklas till sin fulla potential behöver de ges förutsättningar som är rimliga. Göteborgs Stad ska arbeta för att arbetsgivare ska överväga vilka kompetenskrav de har och att de inte ska kräva mer än vad som behövs för att få en anställning hos dem. Genom att anpassa kraven till det som verkligen behövs kan arbetstagare hitta vägen in till arbetsmarknaden och sedan i takt med sina förutsättningar utveckla sig själva och sitt arbete.

Skräddarsy utbildning och lärande för att underlätta inträdet på arbetsmarknaden

Varje person har med sig unika och olika erfarenheter och kunskaper. Valideringen av yrkeskunskaper inom Göteborgs Stads verksamheter behöver kunna ta reda på vad individen kan för att den ska kunna få tillgång till utbildning på en lämplig nivå. En professionell validering, som verkligen validerar personens yrkeskunskaper, är ett verktyg för att kunna erbjuda den kompetensutveckling som behövs för inträde på arbetsmarknaden.

Arbeta för att ge rätt information till arbetsgivare

Arbetsgivare behöver veta vilka former av stöd som kan erbjudas för att kunna ta emot arbetstagare med särskilda behov. Göteborgs Stad har tillsammans med Arbetsförmedlingen ett stort ansvar för att ge arbetsgivarna rätt information för att den enskilde ska kunna komma in på arbetsmarknaden.

Underlätta första steget in på arbetsmarknaden

Den största andelen av de arbetstillfällen som är någons första arbete kräver gymnasieutbildning. Det är ett hinder för personer som saknar fullständiga gymnasiebetyg. Med ett annat sätt att betrakta kompetens kan staden erbjuda människor en första anställning som fokuserar på att ge möjlighet till kompetensutveckling och att nå en gymnasieexamen, i en takt som anpassas till individen. Ett sätt att komma dit är att stadens förvaltningar och bolag erbjuder assisterande tjänster utifrån det stegvisa jobb- och kunskapslyftet.

Bredda möjligheten till inträde på arbetsmarknaden

Kraven på arbetstagare kan anpassas till de förutsättningar och möjligheter som enskilda individer har. Genom att stimulera utveckling av sociala företag och arbetskooperativ kan Göteborgs Stad ge personer som har svårigheter att få eller behålla ett arbete möjligheter till arbetsintegrering och anställning.

Verka för livslångt lärande

En viktig del i arbetet med ett livslångt lärande är att Göteborgs Stad skapar förutsättningar för att unga ska kunna fullfölja sina gymnasiestudier. En annan viktig del är i arbetet med ett livslångt lärande är vuxenutbildningen. Vuxenutbildningens viktigaste uppgift är att minska skillnaderna i livsvillkor genom att ge människor möjlighet att kompensera för ofullständig gymnasieutbildning och få förutsättningar att möta förändringar på arbetsmarknaden.

Utveckla arbetsgivarrollen

I sin roll som Göteborgs största arbetsgivare har Göteborgs Stad en unik möjlighet att erbjuda stadens invånare anställning. Göteborgs Stad ska vara en inkluderande arbetsgivare genom skapandet av en god arbetsmiljö med öppenhet för mångfald. En god arbetsmiljö innefattar respekt, delaktighet, medinflytande, arbetsglädje, utveckling, jämställdhet samt motverkandet av diskriminering. Genom att organisera arbetet på ett annat sätt öppnas nya möjligheter upp

för att anställa invånare som idag har svårt att finna jobb på en arbetsmarknad med allt högre krav på kompetens. Göteborgs Stad ska fortsätta förtydliga och tillämpa en icke-diskriminerande och normkritiskt rekryteringsprocess.

Målområde – Skapa hållbara och jämlika livsmiljöer

Den fysiska miljön vi lever och verkar i, det vill säga livsmiljön, har stor betydelse för människors livsvillkor. Den fysiska miljöns utformning kan öka tryggheten och främja sammanhållning mellan grupper i samhället på individ-, områdes- och befolkningsnivå. Men känsla av otrygghet behöver inte alltid vara platsbunden med koppling till den fysiska miljön och brottslighet utan den kan också vara ett uttryck för bristande mellanmännisklig tillit och tillit till institutionerna samt socioekonomiska faktorer.

Det finns vissa grundläggande förutsättningar för en hållbar och jämlik livsmiljö. Det är att ha en trygg boendemiljö, att känna tillhörighet, en passande och ekonomiskt överkomlig bostad, en närmiljö som är omhändertagen och välfungerande. Det handlar också om att ha tillgång till stadens resurser i form av bland annat service, arbetsplatser, kollektivtrafik, offentliga plaster och grönområden. Det handlar även om att säkerställa plats för rekreation och samspel för barn och unga genom tillgång till friytor och bra utemiljöer för lek och utevistelse vid bostäder, fritidshem, förskolor och grundskolor. Genom att motverka boendesegregation och främja goda boendemiljöer skapas förutsättningar för mer jämlika livsvillkor.

Hemlöshet, otrygga boendeförhållanden, trångboddhet och en segregerad boendemiljö påverkar jämlikheten, hälsan och den sociala sammanhållningen negativt. Konsekvenserna av bristen på bostäder är särskilt påtaglig för grupper som är nya på bostadsmarknaden. Enligt den statistik som finns i dag kan det handla om unga, nyanlända, personer med funktionsnedsättning, de som saknar anställning, har låga inkomster, är skuldsatta eller har hälsoproblem som psykisk ohälsa eller missbruksproblem.

Ojämlikheter i livsmiljöer och att staden är segregerad påverkas av flera olika faktorer. Det rör sig bland annat om statlig bostads- och finanspolitik, invandringspolitik, migration, inkomstförhållanden, bostadsmarknadens sätt att fungera, hur stadens delar planeras med olika typer av bostäder, upplåtelseformer, trafiksystem och service av olika slag och hur staden hänger ihop och skapar en helhet. Det handlar också om strukturell diskriminering på bostadsmarknaden.

Stadsutveckling är komplex med många aktörer och många målkonflikter. Staden med dess nämnder, förvaltningar och bolag har möjlighet att påverka utvecklingen mot en mer jämlik och sammanhållen stad. Det kan ske genom exempelvis kommunal service, investeringar, planering av markens användning, markinnehav och allmännyttigt bostadsinnehav. Ansvaret delas också av många andra aktörer inom både näringsliv och lokalsamhällen.

Det är inte enskilda punktinsatser eller projekt som kan ge de stora effekterna, utan det är sannolikt uthållighet och en rad olika åtgärder av olika omfattning som behöver genomföras för att livsmiljöerna ska bli mer jämlika. Staden ska byggas och utvecklas för alla, oavsett socioekonomisk status, geografisk hemvist, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder, sexuell läggning eller politisk uppfattning. Detta är en utgångspunkt för samtliga strategier i målområdet.

Strategier för målområdet

Öka delaktighet och inflytande i stadsutvecklingen

Invånare är experter på sin egen livsmiljö och ska ges möjligheter till inflytande och delaktighet i utvecklingen av samhället och livsmiljön.

Genom ett normmedvetet och gemensamt förhållningssätt till medborgardeltagande och kommunikation om stadens olika livsmiljöer kan en mer sammanhållen stad utvecklas. Genom att genomföra dialoger, sociala konsekvensanalyser och barnkonsekvensanalyser kan beslut om åtgärdsförslag baseras på den kunskap och de erfarenheter som finns hos dem som använder och/eller bor på platsen, men också på den samlade kunskap som finns inom stadens organisation som helhet.

Skapa förutsättningar för en fungerande närmiljö

Människans och platsens identitet kan stärkas och tryggheten kan öka med en jämlik tillgång till väl gestaltade och omhändertagna miljöer. Samspel, lek och fysisk aktivitet kan stimuleras genom likvärdiga förutsättningar för kultur, rekreation, idrott och offentliga rum. Det är också viktigt att säkerställa plats för rekreation och samspel för barn och unga genom tillgång till friytor och bra utemiljöer för lek och utevistelse vid bostäder, fritidshem, förskolor och grundskolor. Genom att kulturen och grönområden integreras i stadsutvecklingen skapas en attraktiv livsmiljö och stadens karaktär och historia bli tydlig för boende och besökare. God luftkvalitet, minskad påverkan av buller och tillgång till grönstruktur samt likvärdig tillgång till goda förskole- och skolmiljöer ger stimulerande livsmiljöer på jämlika villkor.

Minska boendesegregation

Genom att komplettera med det som saknas och genom olika upplåtelseformer, bostadstyper och kostnadsnivåer i hela staden kan en större blandning på områdesnivå nås. Avstånden mellan människor minskar när stadens och stadsdelarnas olika delar länkas ihop och genom att barriärer, både mentala och fysiska, överbryggas. Vardagslivet underlättas om service, både social och kommersiell, finns över hela staden. Genom god kvalitet på byggnader och i stadsrum i hela staden kan skillnader utjämnas.

Öka tillgången till bostäder

Genom bostadsförvaltning, bostadsbyggande och renoveringar som svarar mot verkliga behov ska Göteborgs Stads verka för att alla göteborgare ges förutsättningar till en lämplig bostad och en bra livsmiljö. De allmännyttiga bostadsföretagen har en viktig roll att spela.

Jämlik tillgång till stadens resurser

Samband och rumsliga miljöer mellan stadsdelsområden på lokal och regional nivå behöver skapas för att stärka möten mellan människor och känsla av trygghet. Infrastruktur ska stödja en jämlik tillgänglighet till hela staden, både mental och fysisk. Genom väl analyserad planering och prioriteringar utifrån målet om att Göteborg ska vara en jämlik stad kan stadens resurser i form av bland annat service, arbetsplatser, kultur bli mer jämlikt tillgängliga.

Målområde – Skapa förutsättningar för delaktighet, inflytande och tillit

Makt över det egna livet och delaktighet i samhället man lever i är fundamentala livsvillkor för varje människa. En betydelsefull del i skapandet av en jämlik stad är arbetet med att skapa förutsättningar för delaktighet, inflytande och tillit för alla göteborgare, oavsett socioekonomisk status, geografisk hemvist, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck,

etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder, sexuell läggning och **politisk uppfattning**. Detta är en utgångspunkt för samtliga strategier i målområdet.

På samhällelig nivå handlar delaktighet och inflytande om möjligheten att delta i styret av det gemensamma. Delaktighet och inflytande handlar också om invånarnas möjligheter till deltagande i civilsamhället, folkrörelser och lokalsamhället. Delaktighet och inflytande är också viktiga på individnivå för att minska skillnaderna i livsvillkor. Det är fråga om kontroll, inflytande och delaktighet i det dagliga livet, i till exempel skolan, i bostadsområdet och i rollen som brukare av olika offentliga tjänster. Det kan vidare handla om gemenskap i sociala nätverk i vardagen.

Delaktighet är både grundlagsstadgad rättighet och en grundläggande princip för att förverkliga de mänskliga rättigheterna. Delaktighet är en viktig förutsättning för förbättrade livsvillkor i alla delar av livet. Ett vitalt deltagande och inflytande är viktigt för tilliten i samhället och stärker banden mellan människor. Med tillit avses i detta sammanhang en förhoppning om andra aktörers framtida pålitlighet, och genom ett aktivt deltagande i civilsamhälle och samhällsliv skapas länkar mellan människor. Att lösa problem tillsammans med andra skapar tilltro till deras välvilja och stärker därmed tilliten mellan människor.

Att det finns reglerade rättigheter är **långt ifrån** tillräckligt för att uppnå ett jämlikt deltagande eller inflytande **eftersom vissa grupper trots detta utsätts för systematisk och strukturell diskriminering**. Att det finns reglerade rättigheter är långt ifrån tillräckligt för att uppnå ett jämlikt deltagande eller inflytande eftersom vissa grupper trots detta utsätts för systematisk och strukturell diskriminering. I Göteborg skiljer sig deltagandet åt mellan olika grupper och på olika nivåer (samhällelig nivå, gruppnivå och individnivå). Därtill finns det **betydande skillnader i nivåer av tillit i befolkningen, och i upplevelsen av social isolering**.

Göteborgs Stad har möjlighet skapa förutsättningar för delaktighet och inflytande inom ramen för den representativa demokratin.

Strategier för målområdet

Systematiskt integrera delaktighetsperspektivet

Delaktighet kan bädes ses som ett eget målområde och som ett perspektiv som kan genomsyra de andra målområdena. Då delaktighet är en viktig förutsättning för förbättrade livsvillkor i alla delar av livet (från samhällsnivå till gruppnivå och individnivå) behöver perspektivet inkluderas i alla de övriga målområdena. Delaktighet och tillit är faktorer som samverkar med andra livsvillkor inom andra målområden med konsekvenser för jämlikhet.

Öka valdeltagande

Deltagande i de allmänna valen är grundbulten i delaktighet och inflytande på den samhälleliga nivån. En viktig strategi för att öka delaktigheten och inflytandet i samhället är att Göteborgs Stad genom olika satsningar fortsätter att arbeta för att öka valdeltagandet bland grupper med lågt valdeltagande och som Göteborgs Stad har svårt att nå.

Skapa inkluderande medborgardialog

För att öka deltagande och inflytande och därmed stärka jämlikheten ska Göteborgs Stad fortsätta bedriva medborgardialoger utifrån de riktlinjer som finns samlade i dokumentet ”Göteborgs Stads principer för medborgardialog”, och inom den representativa demokratin

ramar. För att dialogerna ska kunna bidra till en ökad jämlikhet är det viktigt att processerna utgår ifrån ett normmedvetet förhållningssätt för att inkludera grupper som staden har svårare att nå.

För att möjliggöra inflytande och delaktighet genom dialog så behöver Göteborgs Stad också stärka sin kapacitet och förmåga att tillvarata de initiativ, åsikter, behov som invånarna lyfter i dialogerna. Detta gäller såväl tjänstepersoner som politiker för att ta tillvara flera perspektiv och möjliggöra medskapande förändringsprocesser.

Tillhandahålla arenor för medborgardrivna mötesplatser

Genom att Göteborgs Stad tillhandahåller lokala mötesplatser där invånarna själva kan mötas för att initiera och fritt samtala om, och organisera sig kring, frågor de själva finner betydelsefulla och intressanta minska trösklarna för deltagande i staden. Vidare ges de möjlighet att begrunda sina ställningstaganden utan att Göteborgs Stad är en drivande part samt att de ges möjlighet att skapa relationer och knyta sociala kontakter med varandra.

Utveckla delaktigheten i mötet med kommunens verksamheter

Göteborgs Stad tillhandahåller verksamheter som utgör centrala delar av individernas liv, och därför är mötet med stadens verksamheter betydelsefullt för invånarnas deltagande på den individuella nivån. Göteborg Stad ska arbeta för att värna invånarnas insyn och att stärka möjligheter till delaktighet, inkludering och medskapande i stadens insatser och verksamheter. Strategin är ett sätt att skapa utrymme för att påverka de insatser och verksamheter som invånarna möter eller är en del av, både som individer och som del av en grupp.

Stärka tjänstepersonernas bemötande för att skapa tillit

För att stärka både den mellanmännsliga tilliten och tilliten till Göteborgs Stads verksamheter är det viktigt att stadens tjänstepersoner bemöter invånarna på ett sätt som är rättssäkert, sakligt och opartiskt enligt 2 § kommunallagen som säger att man ska behandla sina medlemmar lika, och normmedvetet och fritt från diskriminering. Alla som arbetar i stadens verksamheter ska bemöta invånarna på ett professionellt sätt och ha individens behov och rättigheter i centrum. Viktigt är också att invånarna upplever att tjänstepersoner i Göteborgs Stad har tillit till dem. Om invånarna inte bemöts väl, eller om de känner sig kontrollerade, finns risken att de tappar förtroendet för stadens tjänstepersoner och verksamheter.

Skapa delaktighet och tillit genom nya former deltagande

Göteborgs Stad tillhandahåller sedan länge ett brett stöd till civilsamhällets organisationer och föreningar. Ett vitalt civilsamhälle skapar länkar och stärker banden mellan ytligt bekanta människor. Det har skett en förändring, där civilsamhället förutom etablerade föreningar och folkrörelser också består av tillfälliga nätverk och lokala rörelser i många olika former. Göteborgs Stad behöver därför vidga sitt stöd så att det också kommer mer löst formaliserade nätverk till del. Detta blir en möjlighet att stärka delaktigheten och inkluderingen av grupper som staden har svårare att nå. Att lösa problem tillsammans med andra skapar tilltro till andras välvilja och stärker tilliten mellan dem som deltar i samarbetet.

Göteborgs Stad

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2017-10-30
Diarienummer 1377/17

Utbildning, barn och unga, folkhälsa

Välfärd och utbildning
Anna Lagerquist
Telefon 031-368 04 46
E-post: anna.lagerquist@stadshuset.goteborg.se

Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2026

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2026 i enlighet med bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande fastställs.

Sammanfattning

Social resursnämnd fick i Göteborgs Stads budget 2017 i uppdrag att ta fram ett långsiktigt program för Jämlikt Göteborg. Enligt uppdraget skulle alla stadens nämnder och styrelser involveras i arbetet.

Förslaget till Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2026 har varit på remiss till stadens bolag och nämnder samt till externa aktörer. Programmet har omarbetats utifrån inkomna synpunkter.

Förslaget till Göteborgs stads program för en jämlik stad 2018-2026 innehåller fyra målområden med tillhörande strategier.

Social resursnämnd beslutade 2017-10-25 (dnr 03274/17) att godkänna förslag till Göteborgs stads program för en jämlik stad 2018-2026 samt att översända förslaget till Stadsledningskontoret för fortsatt beredning samt beslut i kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Stadsledningskontoret föreslår att Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2026 fastställs.

Ekonomiska konsekvenser

Enligt Göteborgs Stads riktlinje för styrande dokument (2017-01-26, § 20) ska ett program inte i detalj ta ställning till genomförandet vilket istället sker i en plan eller i budget/affärsplan/verksamhetsplan.

Barnperspektivet

I förslaget till program finns ett målområde som heter Skapa god start och goda uppväxtvillkor. Barnperspektivet i förslaget till program är främst omhändertaget under denna rubrik.

Jämställdhetsperspektivet och mångfaldsperspektivet

I förslaget till program är de lagstadgade diskrimineringsgrunderna inarbetade (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning eller ålder).

Miljöperspektivet

I förslaget till program finns ett målområde som heter Skapa hållbara och jämlika livsmiljöer. Miljöperspektivet i förslaget till program är omhändertaget under denna rubrik.

Omvärldsperspektivet

Världshälsoorganisationen (WHO) publicerade 2008 rapporten *Closing the Gap in a Generation: Health Equity Through Action in the Social Determinants of Health*. Arbetet följdes år 2010 av en brittisk rapport som skrevs av professor Sir Michael Marmot.

Regeringen beslutade i juni 2015 att tillsätta en kommission för jämlik hälsa med uppdrag att lämna förslag som kan bidra till att hälsoklyftorna minskar. Kommissionen har lämnat två delbetänkanden och ett slutbetänkande. Slutbetänkandet från kommissionen ligger i linje med pågående arbete i Göteborgs Stad och med förslaget till Göteborgs stads program för en jämlik stad 2018-2026.

Flera landsting, regioner och kommuner i Sverige arbetar aktivt med jämlikhet. Några exempel är Samling för social hållbarhet (Västra Götalandregionen), Malmökommissionen, och Kommissionen för ett hållbart Stockholm.

Bilaga 1

Förslag till Göteborgs stads program för en jämlik stad 2018-2026.

Bilaga 2

Protokollsutdrag Social resursnämnd

Ärendet

Social resursnämnd fick i kommunfullmäktiges budget 2017 i uppdrag att ta fram ett långsiktigt program för Jämlikt Göteborg. Enligt uppdraget skulle alla stadens nämnder och styrelser involveras i arbetet.

Förslaget till Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2026 har varit på remiss till stadens bolag och nämnder samt till externa aktörer. Programmet har omarbetats utifrån inkomna synpunkter.

Social resursnämnd beslutade den 2017-10-25 (dnr 03274/17) att godkänna förslag till Göteborgs stads program för en jämlik stad 2018-2026 samt att översända förslaget till Stadsledningskontoret för fortsatt beredning.

Bakgrund

Social resursnämnd fick i Göteborgs Stads budget 2017 i uppdrag att ta fram ett långsiktigt program för Jämlikt Göteborg. Enligt Göteborgs Stads riktlinje för styrande dokument (2017-01-26, § 20) är ett program ett strategiskt styrande dokument som ska slå fast en politisk viljeinriktning för vad som ska uppnås inom ett visst område – geografiskt eller verksamhetsmässigt – för en tidsatt period. Program ska innehålla ett fåtal mål. Dokumentet ska ange prioriterade strategier eller inriktningar för att uppnå målen.

Program ska inte i detalj ta ställning till genomförandet vilket istället sker i en plan eller i budget/affärsplan/verksamhetsplan. Program ska inte innehålla några nya visioner.

Förslaget till Göteborgs stads program för en jämlik stad 2018-2026 innehåller fyra målområden med tillhörande strategier. Målområdena är:

- Skapa god start och goda uppväxtvillkor
- Skapa förutsättningar för arbete
- Skapa hållbara och jämlika livsmiljöer
- Skapa förutsättningar för delaktighet, inflytande och tillit

Varje målområde har mellan fem och sju strategier.

Ändringar i förslaget till program efter remissrundan

Social resursnämnd beslutade 2017-04-19 att remittera förslaget till Göteborgs stads program för en jämlik stad 2018-2026.

Förslaget remitterades till stadens bolag och nämnder samt till externa aktörer, sammanlagt 46 instanser varav 40 yttrade sig. Samtliga stadsdelsnämnder och facknämnder och de flesta bolagen inkom med remissvar. Ytterligare fyra remissvar har inkommit från aktörer som inte fått remissen för yttrande. Även dessa fyra svar har beaktats i revideringen av förslag till program.

De flesta remissinstanser är positiva till att det tas fram ett program för arbetet med jämlikt Göteborg. Majoriteten tillstyrker programmet under förutsättningar att deras synpunkter tas i beaktande. Sex av remissinstanserna avstyrker programmet, varav en stadsdel: SDN Norra Hisingen som avstyrkte programmet med hänvisning till att de inte varit delaktiga i framtagandet. Övriga remissinstanser som avstyrkte programmet var Göteborgs Stads HBTQ-råd, Kulturgruppen för resandefolket, Romska rådet samt Göteborgs Stads Sverigefinska råd.

Remissinstansernas svar och synpunkter var samstämmiga:

- Förslaget till program var svårt att ta till sig. Strukturen, pedagogiken och tydligheten behövde förbättras.
- Målkedjan var otydlig. Strategierna var för generella och övergripande.
- Begreppen som användes var otydliga. Definitioner av begreppen saknades till stor del.
- Begreppet hälsa hade fått en för dominerande roll.

Flera remissinstanser lyfte även att vissa perspektiv helt saknades eller behövde belysas ytterligare. De perspektiv som lyftes var mänskliga rättigheter, äldre, livscykeln inklusive tidiga insatser oavsett ålder, kulturperspektivet och arbetsgivarperspektivet.

För att kunna tillgodose remissinstansernas synpunkter valde social resursförvaltning att i vissa delar helt omarbeta programmet. Under omarbetningen av programmet har berörda aktörer inom Göteborgs Stad involverats, bland annat fokusledarna och processledarna inom Jämlikt Göteborg. Avdelningen för mänskliga rättigheter på stadsledningskontoret har involverats för att utveckla och integrera perspektivet mänskliga rättigheter. Kulturförvaltningen har bistått i arbetet med att arbeta in kulturperspektivet i förslaget till program.

Stadsledningskontorets överväganden

I förslaget till Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2026 har synpunkter och perspektiv som framkommit i remissvaren inarbetats.

Förslaget till program stärker det pågående arbetet inom Jämlikt Göteborg med tillhörande fokusområden.

Jämlikhet är ett komplext område med många perspektiv och mål att beakta. I Göteborgs Stads budget 2018 har Social Resursnämnd fått uppdraget att ta fram en plan för Jämlikt Göteborg. Strategierna i förslaget till Göteborgs stads program för en jämlik stad 2018-2026 kan med fördel ytterligare preciseras och bearbetas i kommande plan för Jämlikt Göteborg. Indikatorer och begrepp tjänar på att ytterligare preciseras i den kommande plan.

Stadsledningskontoret

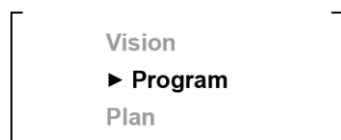
Anna Lagerquist
Planeringsledare

Carina Krantz Rönnqvist
Avdelningschef

Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2026

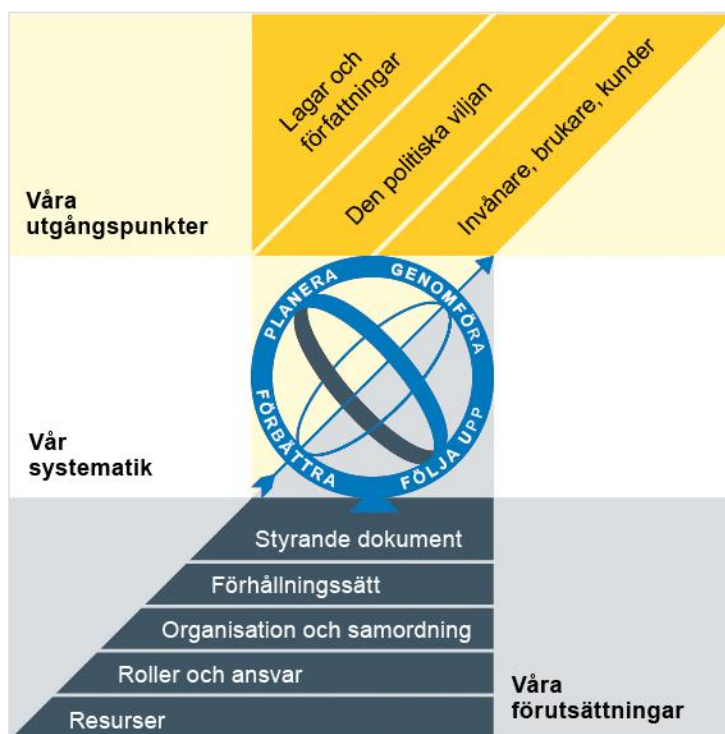
Planerande styrande dokument

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet.

Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Styrande dokument			
Kommunala föreskrifter		Planerande och reglerande styrande dokument	
Normgivning mot enskild	Riktade styrande dokument	Planerande styrande dokument	Reglerande styrande dokument

Dokumentnamn: Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2026			
Beslutad av: [Nämnd/styrelse/befattning]	Gäller för: [Text]	Diarienummer: [Nummer]	Datum och paragraf för beslutet: [Text]
Dokumentsort: [Dokumentsort]	Giltighetstid: [Giltighetstid]	Senast reviderad: [Datum]	Dokumentansvarig: [Funktion]
Bilagor: [Bilagor]			

Innehåll

Inledning	8
Syftet med detta program	8
Vem omfattas av programmet	8
Bakgrund	8
Koppling till andra styrande dokument.....	8
Stödjande dokument.....	10
Uppföljning av detta program	10
Ramar – utgångspunkter	11
Programmet	12
Programmets struktur	12
Mål	13
Målområden	13
Målområde – Skapa god start i livet och goda uppväxtvillkor	15
Strategier för målområdet.....	15
Målområde - Skapa förutsättningar för arbete	17
Strategier för målområdet.....	18
Målområde – Skapa hållbara och jämlika livsmiljöer.....	19
Strategier för målområdet.....	20
Målområde – Skapa förutsättningar för delaktighet, inflytande och tillit.....	21
Strategier för målområdet.....	22

Figurförteckning

Figur 1 Program och planer som angränsar till Göteborgs Stads program för en jämlik stad.....	9
Figur 2 Programmets övergripande struktur.....	12

Inledning

Syftet med detta program

Syftet med programmet är att, utifrån målet att Göteborg ska vara en jämlik stad, peka ut viktiga målområden som aktörer i Göteborg ska samlas kring för att tillsammans bidra till att minska skillnaderna i livsvillkor i staden.

Vem omfattas av programmet

Göteborgs Stads program för en jämlik stad omfattar samtliga nämnder och styrelser för perioden 2018-2026.

Bakgrund

Göteborgs Stad har under många år arbetat för, och engagerat sig i, frågor om social hållbarhet, mänskliga rättigheter och jämlika livsvillkor. Sedan flera år tillbaka pågår det ett gediget arbete med syftet att kraftsamla för att minska skillnaderna i livsvillkor i staden. Arbetet heter Jämlikt Göteborg – hela staden socialt hållbar.

Arbetet intensifierades än mer efter rapporten ”Skillnader i livsvillkor och hälsa i Göteborg” som togs fram år 2014. Rapporten visade att det fanns stora skillnader i livsvillkor mellan göteborgare, och i olika delar av staden. Kommunfullmäktige har i sin budget under flera år haft mål som syftar till att uppnå minskade skillnader i livsvillkor, men i samband med kommunfullmäktiges budget 2016 formulerades målet ”Göteborg ska vara en jämlik stad”. Samma mål fanns i kommunfullmäktiges budget 2017.

I sin roll som processägare för målet fick Social resursnämnd 2017 i uppdrag att ta fram ett långsiktigt program för Jämlikt Göteborg. Att vara processägare innebär att ha en ledande, samordnade och uppföljande roll för att i samverkan med andra arbeta för att nå kommunfullmäktiges mål. Utifrån Göteborgs Stads riktlinjer för styrande dokument benämns nu arbetet ”Göteborgs Stads program för en jämlik stad för 2018-2026”. Enligt riktlinjerna är ett program ett strategiskt styrande dokument som ska slå fast en politisk viljeinriktning för vad som ska uppnås inom ett visst område för en tidsatt period. Ett program innehåller ett fåtal mål och prioriterade strategier för att uppnå målen.

Vidare har social resursnämnd i samband med kommunfullmäktiges budget 2018 fått i uppdrag att ta fram en stadenövergripande plan utifrån Göteborgs Stads program för en jämlik stad för 2018-2026. I enlighet med stadens riktlinjer för styrande dokument ska planen konkretisera och operationalisera ett beslutat program. Planen ska ange konkret vad som ska uppnås för en tidsatt period. Planen ska ange vilka aktiviteter, insatser eller åtgärder som ska genomföras samt eventuellt vilka metoder som ska användas.

Koppling till andra styrande dokument

Kommunfullmäktiges budget är överordnad stadens övriga styrande dokument. Det här programmet tar sin utgångspunkt i kommunfullmäktiges mål att Göteborg ska bli en jämlik stad. Jämlikhet är ett omfattande begrepp och område och därför relaterar det till många av stadens program och planer. Nedan listas några av de program och planer som angränsar till detta program.

Figur 1 Program och planer som angränsar till Göteborgs Stads program för en jämlik stad.

Styrandedokument	Fastställare/Beslut	Giltighet	Diarenummer
Dialog och samarbete - Ett samlat program för Göteborgs Stads trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete, beslutat i kommunfullmäktige	KF 2014-12-11	2014-2020	Dnr 0819/14
Förlängning av handlingsplan för alkohol -, narkotika-, dopnings-, och tobaksområdet	KS 2015-10-21	2015-2016	Dnr 1327/15
Göteborgs stads plan mot våldsbejakande extremism	KF 2016-09-08	2016-2017	Dnr 2045/15
Göteborgs Stads folkhälsoprogram	KF 2013-06-13	Ej tidsbestämt	Dnr 1002/08
Göteborgs Stads plan för att förbättra HBTQ-personers livsvillkor	KF 2017-01-26	2017-2021	Dnr 1407/14
Göteborgs Stads plan mot våld i nära relationer	KF 2014-04-24 Komplettering/rev i KF 2015-09-10	2014-2018	Dnr 0637/10
Göteborgs stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning	KF 2015-06-11	2014-2020	Dnr 0896/13
Göteborgs Stads strategi och plan mot hemlöshet	KF 2015-05-07	2015-2018	Dnr 1410/14
Handlingsplan för arbetet med de mänskliga rättigheterna i Göteborgs Stad	KF 2016-06-02	Från 2016 och tills vidare	Dnr 0454/15
Handlingsplan för finskt förvaltningsområde	KS 2014-10-01	Från 2014 och tills vidare	Dnr 1033/13
Handlingsplan för nationella minoritetsfrågor	KS 2014-06-04	Från 2014 och tills vidare	Dnr 1221/11
Kulturprogram för Göteborgs Stad	KF 2013-11-07	2013-2021	Dnr 0782/13
Strategisk plan för suicidprevention	KF 2014-10-09	Ej tidsbestämt	Dnr 0576/13

Stödjande dokument

Social resursnämnd har tagit fram två rapporter om göteborgarnas livsvillkor. Dessa rapporter ger ett kunskapsunderlag till detta program. De två rapporterna är:

- Skillnader i livsvillkor och hälsa i Göteborg 2014
- Jämlikhetsrapport 2017

Uppföljning av detta program

Programmet följs upp två gånger under programperioden. En första uppföljning sker genom jämlikhetsrapporten år 2021 och en andra genom jämlikhetsrapporten år 2025. Uppföljningarna ska genomföras av social resursnämnd och de ska rapporteras till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Uppföljningen kommer genomföras på två olika sätt. För det första kommer måluppfyllelsen att följas upp genom statistiska indikatorer som rör målet. För att kunna synliggöra hur livsvillkoren ser ut för göteborgarna oavsett socioekonomisk status, geografisk hemvist, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder eller sexuell läggning - krävs det i vissa fall att de kvantitativa data som finns tillgängliga i dag kompletteras med ny statistiskt data samt med andra typer av kvalitativ data. På detta sätt kan det göras en samlad analys av livsvillkoren och jämlikheten i Göteborg. I förlängningen kan en bedömning göras över hur hälsan och sammanhållningen bland göteborgarna ser ut.

Det andra sättet som programmet följs upp på är genom en utvärdering av processerna och arbetsätten inom de fyra målområdena som pekas ut i detta program. Uppföljningen av processen görs med fokus på hur nämnder och styrelser arbetar med respektive målområde och strategi och den förutsätter hänsyn till både kvantitativa indikatorer och kvalitativa data.

Utöver uppföljningen av programmet kommer målet också följas upp genom den årliga uppföljningen. Den uppföljningen kommer att följa upp måluppfyllelsen utifrån de indikatorer som stadsledningskontoret har arbetat fram för målet. Indikatorerna är följande:

- Inkomstskillnader
- God hälsa
- Mellanmänsklig tillit
- Kontantmarginal
- Godkända betyg

Det är viktigt att uppföljningen av programmet synkroniseras med stadens ordinarie uppföljningsrutiner, vilka ses över inför varje mandatperiod. Därmed kan programmets uppföljning komma att ändras.

Ramar – utgångspunkter

Internationell och svensk lagstiftning ger en tydlig tyngd åt arbetet med jämlikhet och att ge alla göteborgare, oavsett socioekonomisk status, geografisk hemvist, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder och sexuell läggning, likvärdiga livsvillkor och förutsättningar. I detta avsnitt lyfts endast några av de internationella konventioner och åtagande och nationella lagar av betydelse för jämlikhet.

En grundläggande utgångspunkt är FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna som Sverige, tillsammans med tillhörande konventioner, har åtagit sig att följa. Förklaringen om de mänskliga rättigheterna slår fast att alla människor, oavsett land, kultur och sammanhang, är födda fria och lika i värde och rättigheter. En grundläggande princip är att inte bli diskriminerad.

De mänskliga rättigheterna reglerar förhållandet mellan staten och enskilda människor. De utgör en begränsning av statens makt över individen och slår samtidigt fast vissa skyldigheter för staten gentemot individen. Staten ska skydda individen från ingrepp i de grundläggande friheterna, från olika typer av övergrepp och tillgodose individens grundläggande behov. De mänskliga rättigheterna är okränkbara och odelbara. De mänskliga rättigheterna är universella och gäller för alla och envar.

I Sverige skyddas de mänskliga rättigheterna av tre grundlagar: regeringsformen, tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Regeringsformen slår fast att det allmänna ska trygga rätten till arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet och för goda förutsättningar för hälsa. Det allmänna ska också verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt tas till vara. Regeringsformen anger också att det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person. Vidare ska det samiska folkets och etniska, språkliga, religiösa och nationella minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas.

En annan internationell överenskommelse som också lyfter jämlikhet är FN:s *Agenda 2030*. Utöver internationella konventioner och åtaganden samt Sveriges grundlagar reglerar också nationell lagstiftning området för jämlikhet. Relevanta lagar i sammanhanget är kommunallagen, diskrimineringslagen, socialtjänstlagen, hälso- och sjukvårdslagen, skollagen samt plan- och bygglagen. På kommunal nivå tillkommer därutöver reglementen, ägardirektiv och andra styrande dokument som reglerar förutsättningarna för jämlikhetsområdet.

Programmet

Göteborg är en stad där det finns möjligheter till utveckling för både invånare, näringsliv och andra organisationer. Även om Göteborg för de flesta är en bra stad att växa upp och leva i så står Göteborg inför stora jämlikhetsutmaningar som bland annat påvisades i rapporter 2014 och 2017. Göteborg är en segregerad stad med påtagliga skillnader i livsvillkor, så som utbildningsnivå, inkomst och förvärvsfrekvens mellan olika grupper och mellan göteborgare som lever i olika delar av staden. Rapporterna visade att dessa skillnader gett upphov till ojämlik hälsa i befolkningen.

Samtidigt finns en stark ambition att skapa en jämlik stad att växa, leva och verka i. Detta är Göteborgs Stads program om jämlikhet, och det pekar ut den fortsatta färdriktningen för hur Göteborg i framtiden ska kunna bli en mer jämlik stad. Programmet ingår i stadens övergripande arbete med social hållbarhet. I enlighet med stadens riktlinjer är detta program ett strategiskt styrande dokument som slår fast den politiska viljeinriktning för vad som ska uppnås inom området jämlikhet under perioden 2018-2026.

Med ett program för jämlikhet kan Göteborgs Stad peka ut viktiga mål och strategier som aktörer i Göteborg, både inom och utom den kommunala organisationen, kan samlas kring för att minska skillnaderna i livsvillkor i staden. Ett jämlikt samhälle med jämlika livsvillkor, där alla invånare erbjuds likvärdig tillgång till olika välfärdstjänster, kommunal service och livsmiljöer av god kvalitet leder till många positiva effekter. Två av de faktorer som påverkas positivt av jämlikhet är befolkningens hälsa och sociala sammanhållning. Alla vinner på en mer jämlik stad, såväl individ som samhälle, både de som lever nu och kommande generationer.

Programmets struktur

Detta program inleds med en beskrivning av målet med Göteborgs Stads jämlikhetsarbete. Därefter beskrivs var och ett av de fyra målområdena som stadens jämlikhetsarbete kommer fokusera på för att uppnå målet. Efter beskrivningen av varje målområde följer strategier som är av betydelse för arbetet. Varje målområde har mellan fem och sju strategier som anger fokus för arbetet.

Figur 2 Programmets övergripande struktur

Mål

Målet med Göteborgs Stads jämlikhetsarbete är att:

- **Göteborg ska vara en jämlik stad.**

Målet fokuserar på att öka jämlikheten i Göteborg genom att skapa likvärdiga livsvillkor för alla göteborgare, oavsett socioekonomisk status, geografisk hemvist, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder och sexuell läggning.

I ett jämlikt samhälle fördelas såväl resurser som ekonomiskt och politiskt inflytande utifrån allas lika värde och rättigheter. I jämlika samhällen har alla likvärdig tillgång eller möjligheter till att förvärva resurser och förmågor för att tillvarata och påverka samhällsutvecklingen och sina liv. Ojämlikhet handlar om bristen på likvärdig tillgång till, eller möjligheter att förvärva, dessa resurser och förmågor.

Göteborgs Stad har valt att fokusera jämlikhetsfrågan kring de livsvillkor som människor lever under, vilka bland andra omfattar en god uppväxt, en bra utbildning, ett gott arbete, en god försörjning, ett bra boende, en god livsmiljö samt delaktighet och inflytande i samhällsutvecklingen och sina liv. Om människor inte har likvärdiga uppväxtvillkor, utbildningschanser, livsmiljöer, tillgång till det offentliga rummet och bostäder, arbetsmöjligheter, delaktighet och inflytande är inte livsvillkoren jämlika. Särskilt inte om det finns en systematik i ojämlikheten mellan, och diskriminering av, olika grupper. I ett jämlikt samhälle har därför alla människor lika rättigheter och möjligheter till goda livsvillkor.

Målområden

I detta program lyfts fyra målområden fram som tillsammans visar vad det samlade jämlikhetsarbetet i Göteborgs Stad ska rikta in sig mot för att nå målet att Göteborg ska vara en jämlik stad¹. De fyra målområdena, med tillhörande strategier, är:

- Skapa god start i livet och goda uppväxtvillkor
- Skapa förutsättningar för arbete
- Skapa hållbara och jämlika livsmiljöer
- Skapa förutsättningar för delaktighet, inflytande och tillit

De målområden som ingår i detta program lyfts fram eftersom de av flera olika anledningar är betydelsefulla för att skapa likvärdiga livsvillkor och öka jämlikheten i Göteborg. Att förbättra livsvillkoren får göteborgarna, och öka jämlikheten i staden, utgör en viktig del av det kommunala grunduppdraget. Göteborgs Stad arbetar varje dag med att på olika sätt förbättra livsvillkoren för invånarna genom att fördela resurser och tillhandahålla verksamhet bland annat i form av stöd, omsorg, skola och hållbar stadsutveckling. Även om Göteborgs Stad inte har full rådighet över de komplexa samhällsproblem och trender som ligger bakom skillnader i livsvillkor, så är avsikten med målområdena att kraftsamla och skapa ett gemensamt fokus i förvaltningarnas och bolagens arbete med att skapa likvärdiga livsvillkor. Arbetet med målområdena ska stärka det kommunala grunduppdraget.

Vidare är syftet med målområdena att lyfta fram betydelsen av att förebygga ojämlika livsvillkor genom tidiga åtgärder och insatser i barns liv. Det lyfts särskilt fram inom målområdet ”God start och goda uppväxtvillkor”. Att satsa på tidiga insatser i barns liv

¹ Målområdena beskriver inte hur arbetet är eller ska vara organiserat (t.ex. inom ramen för Jämlikt Göteborg- hela staden socialt hållbar).

och att försöka förebygga ojämlikhet handlar om att investera för framtiden. Ojämlikhet i livsvillkor innebär stora kostnader för samhället. Främjande åtgärder i ett tidigt skede i barns liv kan innebära stora vinster för såväl individer som samhälle.

Tidiga insatser för förbättrade livsvillkor kan, och ska, också bedrivas under hela livet. Det är alltid bättre att tidigt främja en positiv utveckling än att försöka bryta ett negativt förlopp i ett senare skede. Därför är det viktigt att jämlikhetsarbetet utgår från ett livscykelperspektiv. Genom främjandet av en god start i livet, utbildning, arbete och goda livsmiljöer kan personer förhindras att hamna i utanförskap. De målområden som pekas ut i detta program syftar till att tillsammans täcka in flera viktiga livsvillkor över hela livscykeln.

Det finns flera förutsättningar som är viktiga att beakta för att arbetet med målområdena ska bli framgångsrikt och därmed nå målet om att Göteborg ska vara en jämlik stad. För det första är det viktigt med samverkan och delaktighet kring jämlikhetsarbetet. Jämlikhet är en komplex och tvärsektoriell fråga, och ingen enskild förvaltning eller enskilt bolag kan på egen hand hantera dessa utmaningar. För att arbetet med målområdena ska lyckas krävs samverkan, såväl inom den kommunala organisationen, som med nationella och regionala aktörer samt med aktörer i näringsliv, akademi och civilsamhälle. Att delaktiggöra professioner, invånare, civilsamhälle, akademi och andra handlar om att skapa förutsättningar för kunskapsinhämtning och att göra jämlikhetsarbetet relevant och inkluderande för dem de berör.

En andra viktig förutsättning för arbetet med målområdena är att synliggöra olika diskrimineringsgrunder i varje målområde genom ett normmedvetet² och intersektionellt³ arbetssätt. Vi som är verksamma eller är förtroendevalda inom Göteborgs Stad behöver analysera hur jämlikhetsarbetet inom varje målområde påverkas, och påverkas av, olika maktordningar. Analysen är viktig för att inte riskera att reproducera de systematiska skillnader i livsvillkor som finns mellan olika grupper.

För det tredje är det viktigt att vi som är verksamma eller är förtroendevalda inom Göteborgs Stad har ett helhetsperspektiv på jämlikhetsarbetet. Målområdena utgör en helhet och det går inte att arbeta med dem åtskilda från varandra. Arbetet med ett målområde stärker och påverkar arbetet med ett annat. Samordning mellan berörda aktörer inom och mellan respektive målområde är därför viktigt för att nå målet om att Göteborg ska vara en jämlik stad.

För det fjärde är det viktigt att strategierna inom respektive målområde anpassas till de specifika frågor som hanteras. Ibland behöver insatserna vara generella och riktas till alla invånare, medan de ibland behöver riktas till dem som är i störst eller särskilt behov av stöd. Här behöver det göras kontinuerliga analyser för att få bättre kunskap om hur behoven ser ut och förändras under programtiden.

² Normmedvetenhet är att utifrån en normkritisk analys arbeta normmedvetet. Normkritik är ett ifrågasättande av föreställningar om vad som anses vara normalt respektive avvikande. Normkritiken används för att synliggöra exkluderande och diskriminerande strukturer. Fokus riktas mot det som uppfattas som "normalt" istället för mot dem som bryter mot normen. (Göteborgs Stads plan för jämställdhet och Göteborgs Stads plan för att förbättra HBTQ-personers livsvillkor)

³ Intersektionalitet avser ett analytiskt begrepp som används för att synliggöra hur olika maktordningar samverkar. Används vanligtvis i Sverige för att utifrån samspelet mellan diskrimineringslagens sju grunder studera hur relationer av överordning och underordning skapas och upprätthålls. (Göteborgs Stads plan för jämställdhet och Göteborgs Stads plan för att förbättra HBTQ-personers livsvillkor)

Ytterligare en viktig förutsättning för ett lyckat jämlikhetsarbete är långsiktighet. Att förändra och förbättra göteborgarnas livsvillkor tar lång tid och uthållighet och tålmod är väsentligt om arbetet ska bli framgångsrikt.

Nedan beskrivs målområdena. Efter beskrivningen av varje målområde följer de strategier som är av betydelse för arbetet.

Målområde – Skapa god start i livet och goda uppväxtvillkor

En god start i livet är avgörande för barns livsvillkor och hälsa, både under uppväxten och senare i vuxenlivet. Att få en god start i livet med goda ekonomiska och fysiska uppväxtvillkor, trygga relationer till vuxna, goda kamratrelationer samt lek och lärande, är viktigt för att uppnå kognitiva, mentala, sociala och motoriska färdigheter. Att barn tillgodogör sig en god utbildning, lever i en trygg social miljö med trygga ekonomiska villkor påverkar deras livsvillkor och möjligheter senare i livet. De erfarenheter, kunskaper och färdigheter som barnet får är en grund för att utveckla nya färdigheter och kunskaper.

Alla barn i Göteborg har inte samma förutsättningar för en god start i livet och goda uppväxtvillkor. Ojämlighet i livsvillkor och möjligheter mellan olika familjer bidrar till att barn har skilda förutsättningar att utvecklas under sin uppväxt. Alla föräldrar har inte samma sociala och ekonomiska resurser och förutsättningar. De socioekonomiska förhållandena och den strukturella diskrimineringen avspeglar sig på detta sätt i barns olika uppväxtvillkor.

Att varje barn och ungdom oavsett socioekonomisk status, geografisk hemvist, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder och sexuell läggningen får en god start i livet och en god uppväxt är därför centralt för att uppnå likvärdiga livsvillkor och förutsättningar för nå en jämlik stad. Detta är en utgångspunkt för samtliga strategier i målområdet.

Göteborgs Stad har möjlighet att påverka barns uppväxtvillkor genom exempelvis förskola, skola, socialtjänst, kultur och fritid samt goda livsmiljöer. Men att skapa förutsättningar för barns uppväxtvillkor delas också av andra aktörer, så som Västra Götalandsregionen och staten, och samverkan med dem är därför centralt för att lyckas skapa goda uppväxtvillkor. Även samverkan med civilsamhället och Sveriges Kommuner och Landsting är viktigt.

Strategier för målområdet

Ge varje barn möjlighet att utvecklas till sin fulla potential

Den här strategin handlar om att, i samverkan med Västra Götalandsregionen och civilsamhället, vidareutveckla familjecentrerat arbetssätt i Göteborgs Stads verksamheter. Syftet är att förbättra uppväxtvillkoren för barn och unga genom ett stärkande av familjen. I ett familjecentrerat arbetsätt tar insatser för barn och unga sin utgångspunkt i hela familjens livsvillkor. Det familjecentrerade arbetssättet behöver också utvecklas genom ett normmedvetet förhållningssätt för att kunna nå familjer som staden idag har svårt att nå.

Förskolan och skolan är viktiga arenor och har centrala roller i det familjecentrerade arbetssättet, främst utifrån sitt kompensatoriska uppdrag som regleras i skollagen. Det är genom det kompensatoriska uppdraget vi främst kan minska skillnader i livsvillkor. Att

arbete med det kompensatoriska uppdraget är att arbeta med likvärdighet och inkludering som i sin tur bidrar till att minska skillnader i livsvillkor. I Göteborgs Stads förskoleutredning⁴ och skolutredning⁵ identifieras ett antal förstärkningsområden som bland annat syftar till att skapa likvärdighet och inkludering. Dessa förstärkningsområden är: 1) Ökad kvalitet i undervisningen för att öka barnens/elevernas lärande, 2) Tydligare ansvar, styrning och ledning för att öka barnens/elevernas kunskapsresultat, 3) Ökad likvärdighet mellan förskolor/skolor för att alla barn/elever ska få tillgång till undervisning av hög kvalitet och kompensera för olika förutsättningar.

Fokusera på tidiga insatser

Barn och unga och deras vårdnadshavare ska kunna erbjudas tidiga samordnade insatser och därmed förhindra utveckling av allvarlig problematik. Att satsa tidigt i barns och ungas utveckling är något som har visat resultat, både för individen och samhället. Små främjande och förebyggande insatser tidigt i ett barns liv kan ge stor effekt. Göteborgs Stad behöver satsa än mer på tidiga insatser för barn för att kunna nå målet om en att Göteborg ska vara en jämlik stad.

Stärka vuxna runt barn

Vårdnadshavaren är den viktigaste resursen under ett barns uppväxt, både för anknytning, tidig språkutveckling och möjligheterna att klara skolan. Vårdnadshavare och andra vuxna i barn och ungas direkta närhet har en unik möjlighet att främja deras hälsa och utveckling.

Den här strategin handlar om att Göteborgs Stad i samverkan med Västra Götalandsregionen och civilsamhället vidareutvecklar föräldraskapsstöd i stadens verksamheter. Framförallt handlar det om att tillgängliggöra föräldraskapsstöd till alla familjer, samt säkerställa att stödet når de familjer som behöver det mest. Föräldraskapsstödet behöver också utvecklas och inkluderas med ett normmedvetet förhållningssätt för att kunna nå grupper som staden idag har svårt att nå.

Främja barns språkutveckling på samtliga arenor där barn och unga vistas

Språkutveckling är en grundläggande del av ett barns utveckling med nära relation till andra aspekter av barns utveckling, så som dess kognitiv, sociala och motoriska utveckling. Språkutveckling handlar om mer än det talade språket, och ringar in alla olika sätt som barn och unga kommunicerar på.

Tidiga läs- och berättarupplevelser har stor betydelse för ett barns språkutveckling, skolgång och möjligheter längre fram i livet. Vårdnadshavaren är den viktigaste resursen för barnets språkutveckling. Att öka kunskap och medvetenhet hos vuxna runt barnet om vikten av läs- och berättarstunder är därför angelägenhet. För att varje barn ska ges möjlighet till en god språklig start i livet behöver verksamheter som möter barn, unga och vårdnadshavare ha god insikt och förståelse om språkets betydelse för jämlika livsvillkor.

Ge barn och unga möjlighet till att stärka sociala nätverk och förmågor

En betydelsefull del i utvecklingen av barns och ungdomars sociala förmågor är att de får möjlighet att träffa och interagera med andra. Göteborgs Stad ska underlätta möten

⁴ Förskoleutredningen: "Tid och genomförande plan för etablering av förskolenämnd och grundskolenämnd" dnr 0383/17. Beslutad i kommunstyrelsen 2017-04-05 och i kommunfullmäktige 2017-04-20.

⁵ Skolutredningen: "Redovisning av kommunstyrelsens uppdrag om att genomföra en utredning av styrning och ledning av grundskolan (F-9), grundsärskolan och skolbarnomsorgen i Göteborgs Stad", dnr 1111/17. Beslutad i kommunstyrelsen 2018-01-11.

mellan barn och ungdomar genom användandet av befintliga, eller skapandet av nya, mötesplatser. Att samarbeta med andra skapar tilltro till andras välvilja och stärker tilliten mellan dem som deltar i samarbetet. Genom att skapa sammanhang där barn och ungdomar från olika delar av befolkningen och staden möter varandra stärks den sociala sammanhållningen i samhället.

Ge barn och unga möjlighet till delaktighet, inflytande och rätt att vara sig själva

Alla barn och unga har rätt att mötas som resurstarka och kompetenta individer utifrån sina egna unika förutsättningar och behov. Göteborgs Stad ska arbeta för att alla barn och unga ska ges möjlighet att uttrycka sina åsikter, bli lyssnade på samt ha inflytande över frågor som berör deras liv. Alla barn och unga ska ha möjlighet att komma till tals och bli respekterade i frågor som de direkt berörs av. I synnerhet ska Göteborgs Stad verka för att skapa möjligheter till delaktighet och inflytande för barn och unga i stadens verksamheter. Göteborgs Stad ska verka för att alla barn och unga har ett liv som är fritt från diskriminering, våld, trakasserier och kränkande behandling.

Barn och unga ska ha tillgänglig och meningsfull fritid

Vid sidan av lärandet inom utbildningssystemet har även fritiden stor betydelse för barns och ungas utveckling. Göteborgs Stads kulturverksamhet ska därför utformas och utvecklas med hänsyn till barn och ungas utveckling. Barn och ungas kreativitet ska uppmuntras och de ska ha rätt till kulturövning och eget skapande oavsett uttrycksform. Barn och unga ska kunna påverka såväl kulturutbudet som forandandet av staden och ges möjlighet att till fullo delta i kulturell och konstnärlig verksamhet. Lika viktigt som att underlätta och stödja barn och ungas egen kreativitet och skaparlust är att ge dem möjlighet att ta del av professionella konstupplevelser.

Göteborgs Stad ska på ett inkluderande och icke-diskriminerande sätt värna allas rätt till en meningsfull fritid. Ett brett utbud av idrotts- och föreningsaktiviteter är viktigt för att fånga upp barns och ungas intressen och främja deras utveckling samt stärka deras sociala deltagande. De aktiviteter som erbjuds ska vara möjliga att delta i, även för människor som har begränsade ekonomiska resurser och funktionsnedsättning. Göteborgs Stad ska analysera och synliggöra vilka grupper av göteborgare som staden inte når ut till med sitt kultur- och fritidsutbud. Strategin ska också fokusera på att öka barn och ungas möjligheter till att kunna påverka sin fysiska miljö.

Målområde - Skapa förutsättningar för arbete

Arbete, utbildning och lärande utgör betydande delar av människors livsvillkor. Genom områdenas starka koppling till människors försörjningsmöjligheter är de centrala för att nå målet att Göteborg ska vara en jämlik stad. Att ha ett arbete stärker människors känsla av kontroll över det egna livet och deras delaktighet i samhället. Arbete är en bas för människors identitet och sociala liv. Människor som arbetar har i regel också bättre hälsa än de som saknar ett arbete eller en sysselsättning.

Kraven på arbetsmarknaden har höjts i takt med att samhället har förändrats. Utbildning är oftast en förutsättning för att få ett arbete och egen försörjning. Sambandet mellan arbetslöshet och utbildning är mycket tydligt. Ju längre utbildning desto lägre arbetslöshet. Det är därför viktigt att stärka möjligheterna till att kunna fullfölja en utbildning, till exempel på gymnasiet. En nyckel här är att ge invånarna förutsättningar till utbildning och lärande samt främja ett livslångt lärande. Detta innefattar också kompetens- som utbildningsstöd för dem som idag saknar ett arbete.

I Göteborg skiljer sig arbetslöshets- och utbildningsnivåerna åt i befolkningen. Förutsättningarna till arbete är inte likvärdiga. En viktig utgångspunkt är beakta att förutsättningarna för utbildning och arbete skiljer sig åt mellan olika göteborgare utifrån deras socioekonomiska status, geografiska hemvist, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etniska tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder och sexuella läggningen Detta är en utgångspunkt för samtliga strategier i målområdet.

Genom att skapa förutsättningar för utbildning och arbete och genom att arbeta normmedvetet och motverka strukturell diskriminering på arbetsmarknaden kan Göteborgs Stad i samverkan med andra aktörer förbättra möjligheterna till att fler får ett arbete och därmed goda förutsättningar att försörja sig.

Strategier för målområdet

Matcha kompetens för att underlätta inträdet på arbetsmarknaden

För att människor ska utvecklas till sin fulla potential behöver de ges förutsättningar som är rimliga. Göteborgs Stad ska arbeta för att arbetsgivare ska överväga vilka kompetenskrav de har och att de inte ska kräva mer än vad som behövs för att få en anställning hos dem. Genom att anpassa kraven till det som verkligen behövs kan arbetstagare hitta vägen in till arbetsmarknaden och sedan i takt med sina förutsättningar utveckla sig själva och sitt arbete.

Skräddarsy utbildning och lärande för att underlätta inträdet på arbetsmarknaden

Varje person har med sig unika och olika erfarenheter och kunskaper. Valideringen av yrkeskunskaper inom Göteborgs Stads verksamheter behöver kunna ta reda på vad individen kan för att den ska kunna få tillgång till utbildning på en lämplig nivå. En professionell validering, som verkligen validerar personens yrkeskunskaper, är ett verktyg för att kunna erbjuda den kompetensutveckling som behövs för inträde på arbetsmarknaden.

Arbeta för att ge rätt information till arbetsgivare

Arbetsgivare behöver veta vilka former av stöd som kan erbjudas för att kunna ta emot arbetstagare med särskilda behov. Göteborgs Stad har tillsammans med Arbetsförmedlingen ett stort ansvar för att ge arbetsgivarna rätt information för att den enskilde ska kunna komma in på arbetsmarknaden.

Underlätta första steget in på arbetsmarknaden

Den största andelen av de arbetstillfällen som är någons första arbete kräver gymnasieutbildning. Det är ett hinder för personer som saknar fullständiga gymnasiebetyg. Med ett annat sätt att betrakta kompetens kan staden erbjuda människor en första anställning som fokuserar på att ge möjlighet till kompetensutveckling och att nå en gymnasieexamen, i en takt som anpassas till individen. Ett sätt att komma dit är att stadens förvaltningar och bolag erbjuder assisterande tjänster utifrån det stegvisa jobb- och kunskapslyftet.

Bredda möjligheten till inträde på arbetsmarknaden

Kraven på arbetstagare kan anpassas till de förutsättningar och möjligheter som enskilda individer har. Genom att stimulera utveckling av sociala företag och arbetskooperativ kan Göteborgs Stad ge personer som har svårigheter att få eller behålla ett arbete möjligheter till arbetsintegrering och anställning.

Verka för livslångt lärande

En viktig del i arbetet med ett livslångt lärande är att Göteborgs Stad skapar förutsättningar för att unga ska kunna fullfölja sina gymnasiestudier. En annan viktig del är i arbetet med ett livslångt lärande är vuxenutbildningen. Vuxenutbildningens viktigaste uppgift är att minska skillnaderna i livsvillkor genom att ge människor möjlighet att kompensera för ofullständig gymnasieutbildning och få förutsättningar att möta förändringar på arbetsmarknaden.

Utveckla arbetsgivarrollen

I sin roll som Göteborgs största arbetsgivare har Göteborgs Stad en unik möjlighet att erbjuda stadens invånare anställning. Göteborgs Stad ska vara en inkluderande arbetsgivare genom skapandet av en god arbetsmiljö med öppenhet för mångfald. En god arbetsmiljö innefattar respekt, delaktighet, medinflytande, arbetsglädje, utveckling, jämställdhet samt motverkandet av diskriminering. Genom att organisera arbetet på ett annat sätt öppnas nya möjligheter upp för att anställa invånare som idag har svårt att finna jobb på en arbetsmarknad med allt högre krav på kompetens. Göteborgs Stad ska fortsätta förtydliga och tillämpa en icke-diskriminerande och normkritiskt rekryteringsprocess.

Målområde – Skapa hållbara och jämlika livsmiljöer

Den fysiska miljön vi lever och verkar i, det vill säga livsmiljön, har stor betydelse för människors livsvillkor. Den fysiska miljöns utformning kan öka tryggheten och främja sammanhållning mellan grupper i samhället på individ-, områdes- och befolkningsnivå. Men känsla av otrygghet behöver inte alltid vara platsbunden med koppling till den fysiska miljön och brottslighet utan den kan också vara ett uttryck för bristande mellanmänsklig tillit och tillit till institutionerna samt socioekonomiska faktorer.

Det finns vissa grundläggande förutsättningar för en hållbar och jämlik livsmiljö. Det är att ha en trygg boendemiljö, att känna tillhörighet, en passande och ekonomiskt överkomlig bostad, en närmiljö som är omhändertagen och välfungerande. Det handlar också om att ha tillgång till stadens resurser i form av bland annat service, arbetsplatser, kollektivtrafik, offentliga plaster och grönområden. Det handlar även om att säkerställa plats för rekreation och samspel för barn och unga genom tillgång till friytor och bra utemiljöer för lek och utevistelse vid bostäder, fritidshem, förskolor och grundskolor. Genom att motverka boendesegregation och främja goda boendemiljöer skapas förutsättningar för mer jämlika livsvillkor.

Hemlöshet, otrygga boendeförhållanden, trångboddhet och en segregerad boendemiljö påverkar jämlikheten, hälsan och den sociala sammanhållningen negativt. Konsekvenserna av bristen på bostäder är särskilt påtaglig för grupper som är nya på bostadsmarknaden. Enligt den statistik som finns i dag kan det handla om unga, nyanlända, personer med funktionsnedsättning, de som saknar anställning, har låga inkomster, är skuldsatta eller har hälsoproblem som psykisk ohälsa eller missbruksproblem.

Ojämligheter i livsmiljöer och att staden är segregerad påverkas av flera olika faktorer. Det rör sig bland annat om statlig bostads- och finanspolitik, inkomstförhållanden, bostadsmarknadens sätt att fungera, hur stadens delar planeras med olika typer av bostäder, upplåtelseformer, trafiksystem och service av olika slag och hur staden hänger ihop och skapar en helhet. Det handlar också om strukturell diskriminering på bostadsmarknaden.

Stadsutveckling är komplex med många aktörer och många målkonflikter. Staden med dess nämnder, förvaltningar och bolag har möjlighet att påverka utvecklingen mot en mer jämlik och sammanhållen stad. Det kan ske genom exempelvis kommunal service, investeringar, planering av markens användning, markinnehav och allmännyttigt bostadsinnehav. Ansvaret delas också av många andra aktörer inom både näringsliv och lokalsamhällen.

Det är inte enskilda punktinsatser eller projekt som kan ge de stora effekterna, utan det är sannolikt uthållighet och en rad olika åtgärder av olika omfattning som behöver genomföras för att livsmiljöerna ska bli mer jämlika. Staden ska byggas och utvecklas för alla, oavsett socioekonomisk status, geografisk hemvist, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder och sexuell läggning. Detta är en utgångspunkt för samtliga strategier i målområdet.

Strategier för målområdet

Öka delaktighet och inflytande i stadsutvecklingen

Invånare är experter på sin egen livsmiljö och ska ges möjligheter till inflytande och delaktighet i utvecklingen av samhället och livsmiljön.

Genom ett normmedvetet och gemensamt förhållningssätt till medborgardeltagande och kommunikation om stadens olika livsmiljöer kan en mer sammanhållen stad utvecklas. Genom att genomföra dialoger, sociala konsekvensanalyser och barnkonsekvensanalyser kan beslut om åtgärdsförslag baseras på den kunskap och de erfarenheter som finns hos dem som använder och/eller bor på platsen, men också på den samlade kunskap som finns inom stadens organisation som helhet.

Skapa förutsättningar för en fungerande närmiljö

Människans och platsens identitet kan stärkas och tryggheten kan öka med en jämlik tillgång till väl gestaltade och omhändertagna miljöer. Samspel, lek och fysisk aktivitet kan stimuleras genom likvärdiga förutsättningar för kultur, rekreation, idrott och offentliga rum. Det är också viktigt att säkerställa plats för rekreation och samspel för barn och unga genom tillgång till friytor och bra utemiljöer för lek och utevistelse vid bostäder, fritidshem, förskolor och grundskolor. Genom att kulturen och grönområden integreras i stadsutvecklingen skapas en attraktiv livsmiljö och stadens karaktär och historia bli tydlig för boende och besökare. God luftkvalitet, minskad påverkan av buller och tillgång till grönstruktur samt likvärdig tillgång till goda förskole- och skolmiljöer ger stimulerande livsmiljöer på jämlika villkor.

Minska boendesegregation

Genom att komplettera med det som saknas och genom olika upplåtelseformer, bostadstyper och kostnadsnivåer i hela staden kan en större blandning på områdesnivå nås. Avstånden mellan människor minskar när stadens och stadsdelarnas olika delar länkas ihop och genom att barriärer, både mentala och fysiska, överbryggas. Vardagslivet underlättas om service, både social och kommersiell, finns över hela staden. Genom god kvalitet på byggnader och i stadsrum i hela staden kan skillnader utjämnas.

Öka tillgången till bostäder

Genom bostadsförvaltning, bostadsbyggande och renoveringar som svarar mot verkliga behov ska Göteborgs Stads verka för att alla göteborgare ges förutsättningar till en lämplig bostad och en bra livsmiljö. De allmännyttiga bostadsföretagen har en viktig roll att spela.

Jämlik tillgång till stadens resurser

Samband och rumsliga miljöer mellan stadsdelsområden på lokal och regional nivå behöver skapas för att stärka möten mellan människor och känsla av trygghet. Infrastruktur ska stödja en jämlik tillgänglighet till hela staden, både mental och fysisk. Genom väl analyserad planering och prioriteringar utifrån målet om att Göteborg ska vara en jämlik stad kan stadens resurser i form av bland annat service, arbetsplatser, kultur bli mer jämlikt tillgängliga.

Målområde – Skapa förutsättningar för delaktighet, inflytande och tillit

Makt över det egna livet och delaktighet i samhället man lever i är fundamentala livsvillkor för varje människa. En betydelsefull del i skapandet av en jämlik stad är arbetet med att skapa förutsättningar för delaktighet, inflytande och tillit för alla göteborgare, oavsett socioekonomisk status, geografisk hemvist, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder och sexuell läggning. Detta är en utgångspunkt för samtliga strategier i målområdet.

På samhällelig nivå handlar delaktighet och inflytande om möjligheten att delta i styret av det gemensamma. Delaktighet och inflytande handlar också om invånarnas möjligheter till deltagande i civilsamhället, folkrörelser och lokalsamhället. Delaktighet och inflytande är också viktiga på individnivå för att minska skillnaderna i livsvillkor. Det är fråga om kontroll, inflytande och delaktighet i det dagliga livet, i till exempel skolan, i bostadsområdet och i rollen som brukare av olika offentliga tjänster. Det kan vidare handla om gemenskap i sociala nätverk i vardagen.

Delaktighet är både grundlagsstadgad rättighet och en grundläggande princip för att förverkliga de mänskliga rättigheterna. Delaktighet är en viktig förutsättning för förbättrade livsvillkor i alla delar av livet. Ett vitalt deltagande och inflytande är viktigt för tilliten i samhället och stärker banden mellan människor. Med tillit avses i detta sammanhang en förhoppning om andra aktörers framtida pålitlighet, och genom ett aktivt deltagande i civilsamhälle och samhällsliv skapas länkar mellan människor. Att lösa problem tillsammans med andra skapar tilltro till deras välvilja och stärker därmed tilliten mellan människor.

Att det finns reglerade rättigheter är långt ifrån tillräckligt för att uppnå ett jämlikt deltagande eller inflytande eftersom vissa grupper trots detta utsätts för systematisk och strukturell diskriminering. Att det finns reglerade rättigheter är långt ifrån tillräckligt för att uppnå ett jämlikt deltagande eller inflytande eftersom vissa grupper trots detta utsätts för systematisk och strukturell diskriminering. I Göteborg skiljer sig deltagandet åt mellan olika grupper och på olika nivåer (samhällelig nivå, gruppnivå och individnivå). Därtill finns det betydande skillnader i nivåer av tillit i befolkningen, och i upplevelsen av social isolering.

Göteborgs Stad har möjlighet skapa förutsättningar för delaktighet och inflytande inom ramen för den representativa demokratin.

Strategier för målområdet

Systematiskt integrera delaktighetsperspektivet

Delaktighet kan både ses som ett eget målområde och som ett perspektiv som kan genomsyra de andra målområdena. Då delaktighet är en viktig förutsättning för förbättrade livsvillkor i alla delar av livet (från samhällsnivå till grupp- och individnivå) behöver perspektivet inkluderas i alla de övriga målområdena. Delaktighet och tillit är faktorer som samverkar med andra livsvillkor inom andra målområden med konsekvenser för jämlikhet.

Öka valdeltagande

Deltagande i de allmänna valen är grundbulten i delaktighet och inflytande på den samhälleliga nivån. En viktig strategi för att öka delaktigheten och inflytandet i samhället är att Göteborgs Stad genom olika satsningar fortsätter att arbeta för att öka valdeltagandet bland grupper med lågt valdeltagande och som Göteborgs Stad har svårt att nå.

Skapa inkluderande medborgardialog

För att öka deltagande och inflytande och därmed stärka jämlikheten ska Göteborgs Stad fortsätta bedriva medborgardialoger utifrån de riktlinjer som finns samlade i dokumentet "Göteborgs Stads principer för medborgardialog", och inom den representativa demokratins ramar. För att dialogerna ska kunna bidra till en ökad jämlikhet är det viktigt att processerna utgår ifrån ett normmedvetet förhållningssätt för att inkludera grupper som staden har svårare att nå.

För att möjliggöra inflytande och delaktighet genom dialog så behöver Göteborgs Stad också stärka sin kapacitet och förmåga att tillvarata de initiativ, åsikter, behov som invånarna lyfter i dialogerna. Detta gäller såväl tjänstepersoner som politiker för att ta tillvara flera perspektiv och möjliggöra medskapande förändringsprocesser.

Tillhandahålla arenor för medborgardrivna mötesplatser

Genom att Göteborgs Stad tillhandahåller lokala mötesplatser där invånarna själva kan mötas för att initiera och fritt samtala om, och organisera sig kring, frågor de själva finner betydelsefulla och intressanta minska trösklarna för deltagande i staden. Vidare ges de möjlighet att begrunda sina ställningstaganden utan att Göteborgs Stad är en drivande part samt att de ges möjlighet att skapa relationer och knyta sociala kontakter med varandra.

Utveckla delaktigheten i mötet med kommunens verksamheter

Göteborgs Stad tillhandahåller verksamheter som utgör centrala delar av individernas liv, och därför är mötet med stadens verksamheter betydelsefullt för invånarnas deltagande på den individuella nivån. Göteborgs Stad ska arbeta för att värna invånarnas insyn och att stärka möjligheter till delaktighet, inkludering och medskapande i stadens insatser och verksamheter. Strategin är ett sätt att skapa utrymme för att påverka de insatser och verksamheter som invånarna möter eller är en del av, både som individer och som del av en grupp.

Stärka tjänstepersonernas bemötande för att skapa tillit

För att stärka både den mellanmänniska tilliten och tilliten till Göteborgs Stads verksamheter är det viktigt att stadens tjänstepersoner bemöter invånarna på ett sätt som är rättssäkert, sakligt, opartiskt och normmedvetet och fritt från diskriminering. Alla

som arbetar i stadens verksamheter ska bemöta invånarna på ett professionellt sätt och ha individens behov och rättigheter i centrum. Viktigt är också att invånarna upplever att tjänstepersoner i Göteborgs Stad har tillit till dem. Om invånarna inte bemöts väl, eller om de känner sig kontrollerade, finns risken att de tappar förtroendet för stadens tjänstepersoner och verksamheter.

Skapa delaktighet och tillit genom nya former deltagande

Göteborgs Stad tillhandahåller sedan länge ett brett stöd till civilsamhällets organisationer och föreningar. Ett vitalt civilsamhälle skapar länkar och stärker banden mellan ytligt bekanta människor. Det har skett en förändring, där civilsamhället förutom etablerade föreningar och folkrörelser också består av tillfälliga nätverk och lokala rörelser i många olika former. Göteborgs Stad behöver därför vidga sitt stöd så att det också kommer mer löst formaliserade nätverk till del. Detta blir en möjlighet att stärka delaktigheten och inkluderingen av grupper som staden har svårare att nå. Att lösa problem tillsammans med andra skapar tilltro till andras välvilja och stärker tilliten mellan dem som deltar i samarbetet.

§ 266, Diarienummer 0327/17

Förslag till Göteborgs Stads program för Jämlikt Göteborg - Hela staden socialt hållbar 2018-2026

Social resursförvaltning har 2017-10-11 upprättat ett tjänsteutlåtande i rubricerat ärende.

Verksamheten Jämlikt Göteborg informerar även muntligen om ärendet.

Yttrande

2 v ordf Kristina Bergman Alme (L) inkommer med ett särskilt yttrande enligt bilaga 7 till protokollet.

Beslut

Social resursnämnd beslutar:

att godkänna Göteborg Stads program för en jämlik stad 2018-2026, samt
att översända förslaget till stadsledningskontoret för fortsatt beredning.

Vid protokollet

Maria Wannerskog

Justeringsdatum: 2017-10-25

Ordförande

Marina Johansson
§§ 249-259

Ordförande

Maria Grundel
§§ 260-281

Justerare

Kristina Bergman Alme

Göteborg 25 oktober 2017
Yttrande (L) (M) (KD)
Social och resursförvaltningen 2017-10-25
Ärende 14

Yttrande ang. Programförslag Jämlikt Göteborg

I vårt Göteborg får alla en chans att utvecklas utifrån sina förutsättningar och får den hjälp och det stöd de behöver för att nå bortom yttre begränsningar. (Alliansens inriktningsdokument 2017)

Så skulle man kunna sammanfatta det som vi i Allianser ser som essensen i ett arbete för en stad med likvärdiga livsvillkor. Målet med programförslaget kring Jämlikt Göteborg är viktigt och vi ser att uppdelningen i de fyra målområden är kloka. En stad där skillnaderna i livsvillkoren är små är en bra stad för alla och kopplingen mellan social hållbarhet och mänskliga rättigheter är av stor vikt.

Ett program som ska hålla över tid är nödvändigt för att komma till rätta med de strukturer som skapar ett ojämlikt Göteborg. Enligt vår mening ska arbetet med jämlikhet vara något som först och främst skapas genom goda förutsättningar inom stadens kärnverksamhet. Det får inte bli ett projekt utan tydligt helhetsgrepp.

Vi vill framhäva vikten av individens rättigheter och skyldigheter framför grupper och menar därför att kommunikationen med förutsättningarna i staden skall användas inte för att befästa rådande omständigheter utan användas som grund för arbetet. Där vi understryker vikten av egenmakt nämner inte sällan våra politiska motståndare en omhuldande omsorg. Ibland syns dessa skillnader oss emellan mer och ibland syns det mindre. För att få ett långsiktigt arbete i dessa frågor är det självklart viktigt att det finns gemensam riktning.

Vi vill också lyfta fram några särskilt viktiga aspekter

- Vi vill understryka vikten av att läsa för små barn, då skillnaden i ordförråd mellan de barn som har föräldrar som läser, och de som inte läser kan vara upp till två år redan innan sex-årsåldern. Det är god läsförmåga som ligger till grunden för att klara skolan på ett bra sätt och därmed ha vidgade livschanser.
- Vi vill också betona familjecentralernas viktiga roll i arbetet att stärka familjerna. Vi har för-sökt i 10 års tid att kämpa för fler familjecentraler och det är bra att det nu äntligen kommer fler.
- Vi vill peka på vikten av att de mänskliga rättigheterna ska gälla för alla och lika över staden. Unga flickor och pojkar får inte begränsas i sina livsval (val av partner, val av yrken eller val av sätt att leva) utifrån en acceptans av hederskultur.